

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Кафедра міжнародних комунікацій та політичного аналізу

На правах рукопису

ДОРОЩУК ВІКТОРІЯ ІГОРІВНА

**ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ УКРАЇНИ
У КРАЇНАХ БАЛТІЇ**

Спеціальність 291 «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації і регіональні студії»
Освітньо-професійна програма «Міжнародна інформація та суспільні
комунікації»
Робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

Науковий керівник:
МОРЕНЧУК
АНДРІЙ АНАТОЛІЙОВИЧ
кандидат історичних наук,
доцент кафедри міжнародних
комунікацій та політичного аналізу

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол № _____

засідання кафедри міжнародних комунікацій

та політичного аналізу

від _____ 2024 р.

Завідувач кафедри

проф. Вознюк Є. В. _____

Луцьк 2024

АНОТАЦІЯ

Особливості формування іміджу України у країнах Балтії. Рукопис.
Випускна робота магістра за спеціальністю «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» ОПП «Міжнародна інформація та суспільні комунікації». Волинський національний університет імені Лесі Українки, Луцьк, 2024. 79 с. – укр.

Магістерська робота присвячена комплексному дослідженню особливостей формування міжнародного іміджу України в країнах Балтії (Литві, Латвії та Естонії). Актуальність теми зумовлена сучасними викликами, пов'язаними з російсько-українською війною, і необхідністю зміцнення позитивного сприйняття України на міжнародній арені. У роботі визначено ключові фактори, які впливають на формування іміджу держави, охарактеризовано специфіку міждержавних відносин у регіоні та проаналізовано роль країн Балтії у підтримці України в умовах війни.

У першому розділі досліджено теоретико-методологічні засади вивчення міжнародного іміджу держави. Зокрема, розкрито поняття, структуру та складові іміджу, проаналізовано стан вивчення проблематики у науковій літературі та запропоновано методологічний інструментарій для аналізу іміджу України на міжнародній арені.

Другий розділ присвячений аналізу особливостей формування іміджу України в країнах Балтії. Розглянуто вплив внутрішньої політики України, двосторонніх відносин із країнами Балтії, а також значення культурної дипломатії, спортивних досягнень і туризму. Окремо акцентовано увагу на негативному впливі російської пропаганди, яка спотворює сприйняття України в регіоні.

Третій розділ аналізує зміни іміджу України під час російсько-української війни. Висвітлено реакцію країн Балтії на російську агресію, їхню гуманітарну, фінансову та військову допомогу. Розглянуто візити високопосадовців країн Балтії до України як символічний і практичний вияв підтримки, а також участь добровольців із Литви, Латвії та Естонії у складі Збройних сил України.

Четвертий розділ акцентує увагу на основних викликах і перспективах коригування іміджу України. Серед ключових викликів – вплив медіа, геополітичні виклики, економічні труднощі та необхідність проведення реформ. Запропоновано шляхи покращення іміджу, зокрема через активну культурну дипломатію, інформаційні кампанії, розвиток міжнародного співробітництва та зміцнення довіри до України шляхом боротьби з корупцією та забезпечення економічної стабільності.

Ключові слова: міжнародний імідж, російсько-українська війна, м'яка сила, країни Балтії.

ABSTRACT

Features of Ukraine's image formation in the Baltic countries. Manuscript. Master's graduation thesis on the specialty "International Relations, Public Communications and Regional Studies" of the Higher Educational Institution "International Information and Public Communications". Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk, 2024. 78 p. – Ukrainian.

The master's thesis is devoted to a comprehensive study of the features of the formation of Ukraine's international environment in the Baltic countries (Lithuania, Latvia and Estonia). The relevance of the topic is due to the current challenges associated with the Russian-Ukrainian war and ensuring the strengthening of the positive perception of Ukraine in the international arena. The work identifies key factors that influence the formation of the state's image, characterizes the specifics of interstate relations in the regions and analyzes the role of the Baltic countries in supporting Ukraine in times of war.

The first section examines the theoretical and methodological principles of studying the international environment of the state. Thus, the concept, structure and components of the image are revealed, the state of the study of the issue in the scientific literature is analyzed and methodological tools for analyzing the image of Ukraine in the international arena are offered.

The second section is devoted to the analysis of the features of the formation of the image of Ukraine in the Baltic countries. The influence of Ukraine's domestic policy, bilateral relations with the Baltic countries, as well as the importance of cultural diplomacy, sports achievements and tourism are considered. Particular attention is paid to the negative impact of Russian propaganda, which distorts the perception of Ukraine in the region.

The third section analyzes changes in the image of Ukraine during the Russian-Ukrainian war. The reaction of the Baltic countries to Russian aggression, their humanitarian, financial and military assistance is highlighted. The visits of high-ranking officials of the Baltic countries to Ukraine as a symbolic and practical indicator of support, as well as the participation of volunteers from Lithuania, Latvia and Estonia in the Armed Forces of Ukraine are considered.

The fourth section focuses on the main challenges and prospects for adjusting Ukraine's image. Key challenges include the influence of the media, geopolitical challenges, economic difficulties, and the need for reforms. Ways to improve the image are proposed, including through active cultural diplomacy, information campaigns, the development of international cooperation, and strengthening trust in Ukraine by fighting corruption and ensuring economic stability.

Keywords: international image, Russian-Ukrainian war, soft power, Baltic country.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ІМІДЖУ ДЕРЖАВИ.....	7
1.1. Суть поняття «міжнародний імідж держави»	7
1.2. Аналіз наукової літератури з проблематики міжнародного іміджу України.....	11
1.3. Методи дослідження.....	12
РОЗДІЛ 2. ПЕРЕДУМОВИ І ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ УКРАЇНИ В КРАЇНАХ БАЛТІЇ	16
2.1. Вплив внутрішньої політики України на її імідж у країнах Балтії.....	16
2.2. Характер двосторонніх відносин України з країнами Балтії	18
2.3. Роль гуманітарних чинників у формуванні позитивного іміджу України.....	20
2.4. Вплив російської пропаганди на сприйняття України в регіоні	28
РОЗДІЛ 3. ІМІДЖ УКРАЇНИ В КРАЇНАХ БАЛТІЇ У КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	32
3.1. Реакція країн Балтії на російську агресію	32
3.2. Роль візитів високопосадовців країн Балтії до України	36
3.3. Участь добровольців з країн Балтії у складі Збройних сил України	45
РОЗДІЛ 4. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОКРАЩЕННЯ ІМІДЖУ УКРАЇНИ В КРАЇНАХ БАЛТІЇ.....	50
4.1. Основні виклики у коригуванні іміджу України	50
4.2. Шляхи та перспективи покращення сприйняття України в Литві, Латвії та Естонії.....	56
ВИСНОВКИ.....	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	65

ВСТУП

Актуальність дослідження. У сучасному світі, де імідж держави стає важливим інструментом міжнародної політики, економічної співпраці та культурного обміну, формування позитивного сприйняття країни за кордоном має стратегічне значення. Країни Балтії (Литва, Латвія та Естонія) є важливими партнерами України у політичній, економічній та безпековій сферах. Їхня підтримка у міжнародних організаціях, зокрема ЄС та НАТО, відіграє ключову роль у протидії російській агресії та сприянні європейській інтеграції України. Дослідження особливостей формування іміджу України у країнах Балтії є важливим для розуміння ефективності існуючих комунікаційних стратегій та розробки нових інструментів, спрямованих на зміцнення довіри, розширення співпраці та покращення взаємного розуміння між Україною та Балтійськими державами. Актуальність теми також зумовлена потребою врахування регіональних контекстів і викликів у створенні сталого позитивного образу України у світі.

Об'єкт дослідження: процес формування міжнародного іміджу України в контексті взаємодії з країнами Балтії (Литва, Латвія, Естонія).

Предмет дослідження: особливості формування та трансформації іміджу України у країнах Балтії в контексті політичних, культурних, економічних та інформаційних взаємодій на початку XXI століття, зокрема в умовах російсько-української війни.

Мета дослідження: визначити особливості формування іміджу України у країнах Балтії, проаналізувати фактори, що впливають на цей процес в умовах сучасних викликів і загроз.

Завдання дослідження:

- розкрити сутність поняття «імідж держави» та проаналізувати теоретико-методичні основи його дослідження;
- дослідити вплив внутрішньої політики України на формування її іміджу у країнах Балтії;

- проаналізувати особливості двосторонніх відносин України з Литвою, Латвією та Естонією як фактор формування іміджу;
- оцінити роль культури, спортивних досягнень та туризму у формуванні позитивного іміджу України в країнах Балтії;
- проаналізувати вплив російської пропаганди на сприйняття України у країнах Балтії;
- визначити особливості трансформації іміджу України в умовах російсько-української війни, зокрема у реакціях країн Балтії, візитах високопосадовців та участі добровольців;
- ідентифікувати проблеми коригування іміджу України у країнах Балтії.
- розробити рекомендації щодо перспектив покращення іміджу України у Литві, Латвії та Естонії в сучасних умовах.

Теоретико-методичну основу дослідження склали роботи В. Антемюка, Р. Байта, К. Болдінга, У. Бронфенбреннера, В. Бучанана, Х. Кантріла, Н. Хазартової.

У дослідженні застосовано такі методи: бібліографічний, історико-генетичний, геополітичний, типологічний, методи аналізу та синтезу тощо. Крім того, використано класичний і комплексний підходи, а також дотримано принципів об'єктивності, конкретності та системності, що забезпечило всебічний аналіз іміджу України в країнах Балтії.

Практичне значення. Результати дослідження можуть використовуватися студентами-міжнародниками при підготовці до практичних занять з таких дисциплін як «Міжнародні відносини і світова політика», «Актуальні проблеми зовнішньої політики країн регіону», «Стратегічні комунікації в безпековому середовищі», «Стратегічні комунікації в міжнародних відносинах», «Сучасні проблеми міжнародних відносин та глобального розвитку», «Зовнішня політика України» та ін.

Структура магістерської роботи складається із вступу, чотирьох розділів, висновків і списку використаної літератури, який включає 126 позицій.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ІМІДЖУ ДЕРЖАВИ

1.1. Суть поняття «міжнародний імідж держави»

Образ держави відіграє ключову роль у формуванні національної ідентичності та репутації. Для країни важливо підтримувати позитивний образ, адже це сприяє залученню інвестицій, розвитку туризму і просуванню її товарів та послуг на світових ринках. Відтак, ефективне управління іміджем стає необхідністю для зміцнення позитивної національної ідентичності та репутації. Цього можна досягти шляхом популяризації унікальних особливостей, культури, історії та природної краси країни. Такий підхід дозволяє створити позитивний образ, що виділяє державу серед інших. Сильна національна ідентичність не лише приносить економічну вигоду, але й посилює "м'яку силу" країни на міжнародній арені.

Термін «імідж» у контексті держави широко застосовується в дослідженнях міжнародних відносин з 1950-х років. Одним із перших, хто запровадив це поняття для аналізу ворожих відносин між країнами, був К. Боулдінг [49]. На його думку, імідж – це певний стереотип поведінки, що формується не на основі реальних фактів, а через уявлення, ілюзії та думки, які люди створюють про себе, своє минуле і майбутнє. Такий образ може впливати як на індивідуальну, так і на колективну поведінку цілих націй [72]. Слово «імідж» походить з англійської мови і перекладається як «образ» (англ. "image"). Дослідники пояснюють це поняття як «спрямовано сформований образ», «емоційно забарвлене уявлення, що склалося у масовій свідомості та набуло стереотипного характеру», або як «усвідомлене сприйняття чогось побаченого раніше – конкретного чи абстрактного» [54]. Ф. Котлер визначає імідж країни як сукупність переконань, ідей і вражень, які виникають у людей щодо конкретної держави [118].

Політичний імідж держави визначається як уявлення певної групи людей про інститути державної влади, сформоване на основі безпосереднього досвіду взаємодії з ними або через інформацію, отриману з джерел про реалізацію державної політики. На формування політичного іміджу найбільше впливають ключові інститути влади, зокрема президент (та його адміністрація), парламент, уряд, судові органи, а також місцеве самоврядування та політичні партії. Важливу роль у сприйнятті держави відіграють також засоби масової інформації, діяльність громадських рухів і об'єднань [15].

Варто розрізнити поняття іміджу та бренду країни. Бренд країни – це поєднання раціональних і емоційних уявлень, які впливають на формування її іміджу. При цьому бренд є більш стійким явищем, тоді як імідж є динамічним компонентом бренду, що може змінюватися залежно від обставин.

До загальних чинників, що формують імідж країни, належать її географічне положення, природні ресурси, історична спадщина, мистецтво, спорт, етнічні та релігійні особливості, психологія населення і політичні характеристики.

Економічна складова відіграє ключову роль у створенні іміджу країни. Вона включає показники валового внутрішнього продукту (ВВП), основні статті експорту, а також Індекс людського розвитку, який останнім часом набуває дедалі більшого значення у сприйнятті країни.

Географічне розташування є важливою характеристикою, яка виокремлює країну серед інших. Наприклад, Чилі вражає своїм унікальним положенням між Андами і Тихим океаном, простягаючись понад 6400 км. Австралія є єдиною країною, що одночасно є континентом, а Японію завдяки її розташуванню називають «країною сонця, що сходить». Природні особливості часто стають частиною національного іміджу поряд із туристичними атракціями. Наприклад, Фінляндія відома як «країна тисячі озер», Рим символізують його сім пагорбів, а амазонські джунглі є невід'ємною частиною образу Бразилії. Символами окремих країн також стали

природні об'єкти: гора Фудзі в Японії, Ayers Rock в Австралії та Еверест у Непалі.

Фестивалі та карнавали є ще однією складовою національного іміджу. Наприклад, німецький Октоберфест приваблює любителів пива з усього світу, а масштабні карнавали у Франції, Бразилії та італійській Венеції стали глобально відомими культурними подіями.

Культурно-історична спадщина відіграє ключову роль у формуванні міжнародного іміджу держави. Так, Латвія вдало використала свій потенціал для розвитку туристичного сектора. Завдяки поєднанню природних пам'яток, історичної спадщини та високого рівня обслуговування туризм став важливим елементом її економічного зростання і позитивного міжнародного іміджу [111].

Міжнародний імідж країни відіграє ключову роль у досягненні цілей її зовнішньої політики. Внутрішній образ держави формується під впливом таких факторів, як рівень життя громадян, законодавче забезпечення суспільних відносин, стан соціальної політики, а також використання ЗМІ та інших державних механізмів впливу на населення. Водночас зовнішній імідж країни будується за допомогою діяльності представників дипломатії, зовнішньоекономічного співробітництва, науки, спорту, культури та туризму.

Міжнародний імідж країни створюється завдяки узгодженій роботі багатьох суб'єктів, які функціонують на світовій арені, зокрема держав, міжнародних організацій, компаній, наукових установ, діячів культури, спеціальних служб тощо. Формуванню позитивного образу держави сприяють такі події, як міжнародні фестивалі, виставки, спортивні заходи, наукові конференції та гастрольні тури [21].

Сучасна багатополярна міжнародна система характеризується високим рівнем конфліктності, спричиненої амбіціями різних геополітичних гравців. У цих умовах імідж країни стає важливим інструментом конкурентної боротьби між державами. Його оцінка базується на рейтингах глобальної конкурентоспроможності, які щорічно публікує Всесвітній економічний

форум (WEF). Цей індекс формується на основі 113 показників, що охоплюють різні аспекти функціонування країн. Високі позиції у рейтингу сприяють формуванню образу успішних і привабливих для інвестицій держав, які сприймаються як надійні партнери на міжнародній економічній арені.

Економічні характеристики позитивного іміджу зміцнюють авторитет держави у світовій політиці. З середини ХХ століття почала формуватися окрема професійна сфера, зосереджена на створенні державного іміджу. Одним із провідних фахівців у цій галузі є Саймон Анхольт, який акцентує увагу на відмінностях між іміджем держави та іміджем товару, розробляючи специфічні методики для просування національного бренду [103].

Сучасна практика міжнародного політичного маркетингу охоплює такі підходи до формування державного іміджу: геополітичний, маркетинговий та брендинговий. Геополітичний образ держави, як складова її міжнародного іміджу, відображає уявлення про її географічний простір, включаючи яскраві характеристики та образи окремих країн, які легко запам'ятовуються. Географічні регіони часто пов'язуються у свідомості міжнародної спільноти з політичним курсом держави. Наприклад, Україна сприймається як межа між Заходом і Сходом або буферна зона між Європою та Росією.

Маркетинговий підхід зосереджений на стратегіях, що спрямовані на задоволення інтересів держави, а також її внутрішніх і зовнішніх суб'єктів. Ці інтереси визначаються необхідністю залучення зовнішніх акторів до взаємодії з державою. Основний акцент маркетингового підходу зроблено на економічних аспектах, метою яких є забезпечення економічного розвитку країни.

Брендинговий підхід включає використання офіційної символіки, історичних постатей, міфів, унікальних експортних продуктів, а також історії країни та її відомих брендів. Наприклад, США асоціюються з Coca-Cola, McDonald's, Apple; Франція – з Louis Vuitton та Ейфелевою вежею; Італія – з піцою; Єгипет – з пірамідами. Україна відома своїми талановитими діячами

культури і спорту, традиційними символами (верба, калина, борщ) і видатними історичними постатями.

Отже, поняття «імідж» відображає візуальне, психологічне та емоційне сприйняття об'єкта чи суб'єкта. Імідж формує уявлення про те, як конкретний об'єкт або особу сприймають інші, і включає сукупність вражень, асоціацій, інформації та емоцій, які виникають у свідомості спостерігачів. Для суспільних і комерційних суб'єктів імідж є важливим ресурсом, що визначає їхній успіх і взаємодію з навколишнім світом. Ефективне управління іміджем передбачає ретельне планування стратегії, врахування особливостей цільової аудиторії та забезпечення послідовності комунікацій і дій для досягнення позитивного сприйняття та успішної співпраці.

1.2. Аналіз наукової літератури з проблематики міжнародного іміджу України

Проблематика формування іміджу країни є предметом досліджень у сфері економіки, зокрема в роботах С. Анхольта [103], а також у наукових працях українських і зарубіжних фахівців із державного управління. Серед них варто відзначити дослідження Є. Ромата [68] та Н. Хазратової [98], а також роботи Дж. Мерсера та Г. Моргентхау.

Американські політологи, такі як К. Болдінг, В. Бучанан, Х. Кантріл, У. Бронфенбреннер і Р. Байт, аналізували імідж Радянського Союзу, який часто зводився до образу ворога. Пізніше науковці дійшли висновку, що імідж країни є складнішим явищем, ніж просте уявлення про союзників і ворогів. Психологічні дослідження М. Котама та Р. Котама визначили, що в міжнародному сприйнятті держав формуються такі образи, як «ворог», «варвар», «імперія», «колонія», «дегенерат», «парія» і «союзник».

Книга К. Боулдінга *The Image* (1956) стала однією з перших робіт, присвячених аналізу іміджу в контексті суспільних відносин. Політичний аспект іміджу розглядали такі дослідники, як Г. Алмонд, С. Верба, Р. Далтон і

Д. Істон, які дійшли висновку, що політичний імідж є частиною політичної культури, яка впливає на політичні процеси.

Роль медіа та інформації у формуванні іміджу досліджували Є. Аронсон, Е. Катц, П. Лазерсфельд і А. Пратканіс. Українські вчені, такі як О. Порфімович та Ю. Щегельська, аналізували імідж держави в контексті політичної культури [72].

Питання формування різних типів іміджу вивчали українські дослідники В. Антеміюк [3], Л. Губерський [93], В. Кармазін, В. Корнієнко, С. Денисюк [33], Є. Тихомирова [26] і Ю. Чала [99].

Серед зарубіжних учених, які зробили значний внесок у дослідження створення, розвитку та підтримки позитивного іміджу держави, слід виділити С. Анхольта, К. Боулдінга, Д. Бурстіна, Е. Галумова, Р. Джервіса, Дж. Твітчелла, О. Холсті та А. Яковенка.

Серед українських науковців, які вивчали питання формування іміджу України, варто відзначити таких дослідників, як В. Кривошеїн [36], А. Бойко [5], Л. Губерський, О. Зернецька [25], Н. Короленко [34], О. Литвиненко, Є. Макаренко, Т. Пашукова [52] та І. Слісаренко [75]. У своїх роботах вони досліджували особливості формування державного іміджу, аналізували його структуру та засоби створення, визначали фактори, що впливають на формування образу країни, а також вивчали сучасні й історичні підходи до формування іміджу різних держав.

1.3. Методи дослідження

Дослідження іміджу країни дозволяє детально проаналізувати, як вона сприймається міжнародною аудиторією. У цій галузі вивчають різноманітні складові, що формують міжнародний образ держави, враховуючи багату культурну спадщину, стратегії управління, економічні успіхи та значущі досягнення на світовій арені.

Такі дослідження є основою для розуміння складних аспектів іміджу країни та розробки стратегій, адаптованих до культурних особливостей різних регіонів. Завдяки використанню якісних і кількісних методів аналізу виявляються ключові переконання й установки, які впливають на глобальне сприйняття держави. Імідж слугує інструментом для побудови репутації країни, сприяючи залученню інвестицій, розвитку туризму та зміцненню дипломатичних відносин [105].

Системний підхід до вивчення іміджу розглядає його як комплексну систему, що має складну структуру і динамічні внутрішні та зовнішні зв'язки. У цьому контексті аналізуються різні аспекти — культурний, соціальний, політичний, економічний тощо, які впливають на формування образу країни. Важливо враховувати, що зміни одного з цих елементів можуть суттєво вплинути на імідж у цілому. Такий підхід забезпечує більш глибоке розуміння і дозволяє проводити комплексний аналіз іміджу держави, організації чи іншого об'єкта [73].

Історичний метод передбачає дослідження іміджу держави через призму історичних подій, етапів розвитку та змін у сприйнятті країни протягом часу. Він спрямований на аналіз еволюції ставлення міжнародного співтовариства та окремих країн до держави в різні історичні періоди. Цей метод дозволяє виявити, як події, політичні рішення, конфлікти, культурні взаємодії та інші фактори впливали на трансформацію іміджу. Завдяки цьому можна простежити, як імідж держави покращувався або погіршувався залежно від історичних обставин і політики уряду. Застосування історичного методу сприяє розумінню того, як формується і змінюється імідж у контексті історичних викликів і можливостей [109].

Метод аналізу та синтезу є одним із ключових підходів у вивченні іміджу держави. Цей метод дозволяє розглядати імідж як комплексну систему, що складається з багатьох компонентів, які спочатку аналізуються окремо, а потім об'єднуються в єдиний образ.

Аналіз включає дослідження окремих аспектів іміджу, таких як історичні події, культурні впливи, економічні досягнення, політичні рішення та інші фактори. Це допомагає виявити сильні та слабкі сторони іміджу, а також визначити ключові елементи, що його формують.

Синтез полягає у поєднанні отриманих результатів аналізу для створення цілісного образу держави. Завдяки цьому формується повне уявлення про імідж як сукупність характерних рис і особливостей країни.

Цей підхід дозволяє не лише глибше зрозуміти процес формування іміджу держави, але й визначити взаємозв'язки між різними його аспектами. Він сприяє розробці ефективних стратегій для покращення або зміцнення міжнародного образу держави [1].

Метод індукції базується на вивченні окремих фактів, подій чи явищ, пов'язаних із формуванням іміджу держави, з подальшим узагальненням отриманих даних. Наприклад, дослідники можуть аналізувати реакцію міжнародної спільноти на певні політичні рішення або події, щоб визначити загальні тенденції у сприйнятті країни.

Метод дедукції, у свою чергу, передбачає використання загальних теорій або принципів для аналізу конкретних ситуацій. Застосовуючи, наприклад, теорії іміджу або комунікації, дослідники аналізують окремі аспекти формування образу держави.

У практиці досліджень часто використовуються обидва методи: індукція слугує основою для аналізу окремих прикладів, після чого дедукція допомагає узагальнити результати у межах теоретичних рамок. Основна різниця між цими підходами полягає в тому, що індукція спрямована на створення нових теоретичних концепцій, а дедукція – на перевірку вже існуючих теорій. Разом ці методи забезпечують глибше розуміння характеристик іміджу держави та факторів, які на нього впливають [110].

Статистичні методи дослідження зосереджуються на зборі та аналізі даних, пов'язаних із сприйняттям держави. Наприклад, дослідники можуть використовувати результати міжнародних опитувань, які оцінюють ставлення

до країни, або аналізувати поширення медійних матеріалів про неї. Завдяки статистичному аналізу таких даних виявляються ключові тенденції у сприйнятті держави та визначається вплив різних факторів на її імідж [120].

РОЗДІЛ 2.

ПЕРЕДУМОВИ І ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ УКРАЇНИ В КРАЇНАХ БАЛТІЇ

2.1. Вплив внутрішньої політики України на її імідж у країнах Балтії

У 2017 році були створені Український інститут та Український культурний фонд, які займаються популяризацією української культури та формуванням позитивного іміджу України на міжнародній арені. У 2021 році Міністерство закордонних справ України затвердило п'ятирічну стратегію публічної дипломатії, яка спрямована на розвиток позитивного сприйняття країни за кордоном. Міністр закордонних справ Дмитро Кулеба зазначив, що вперше в Україні визначено сім напрямів публічної дипломатії, зокрема культурну, експертну, економічну, кулінарну, цифрову, науково-освітню та спортивну складові.

У межах цієї стратегії планується проведення різноманітних заходів, таких як виставки, фестивалі, конференції. Яскравим прикладом є ініціатива Українського інституту щодо публікації книги про кулінарну дипломатію України, яка поширилася по всьому світу. У книзі підкреслюється, що борщ є традиційною українською стравою, яку намагається привласнити Росія. Поширення цієї публікації сприяло не лише популяризації української кухні, а й зміцненню міжнародного іміджу країни [102].

Міністерство закордонних справ України (МЗС) відіграє важливу роль у формуванні позитивного міжнародного образу держави. Так, 2 червня 2015 року в Дипломатичній академії України при МЗС відбувся Перший форум культурної дипломатії України. Ця ініціатива була спрямована на створення платформи для співпраці різних зацікавлених сторін, що займаються просуванням української культури у світі та інтеграцією України до глобального культурного простору [8].

У 2002 році Україна започаткувала реалізацію програм, спрямованих на покращення свого міжнародного іміджу. Зокрема, було впроваджено програму «Інвестиційний імідж України», яка включала такі заходи, як систематизація інформації про позитивні сторони країни, організація «Днів України» та «Днів регіонів України», проведення іміджевих заходів і створення Інтернет-порталу «Вікно в Україну».

З 2003 року діяла державна програма, метою якої було підтримання позитивного іміджу України, підвищення її престижу на міжнародній арені та покращення ефективності роботи органів виконавчої влади, відповідальних за іміджеву політику.

У 2008 році була розроблена державна цільова програма для формування позитивного міжнародного іміджу України на період 2008–2011 років. Основними завданнями цієї програми були інформування міжнародної спільноти про Україну, проведення інформаційних кампаній серед українського населення для підтримки стратегічного курсу країни, налагодження співпраці з міжнародними та неприбутковими організаціями, а також сприяння формуванню позитивного образу України в іноземних медіа. Програма, однак, не була виконана повністю і потребує подальшої реалізації.

Рішенням від 3 червня 2009 року було затверджено державну цільову програму з формування позитивного міжнародного іміджу України на період до 2011 року. Це наразі єдиний офіційний документ, у якому визначено обсяги державного фінансування, спрямованого на покращення іміджу України на світовій арені. Програма залишається актуальною і продовжує реалізовуватись. Щорічне фінансування з державного та місцевого бюджетів у цьому напрямі складало близько 10 тисяч доларів США. Серед нових ініціатив було запропоновано залучення іноземних фахівців з іміджмейкінгу, підвищення кваліфікації спеціалістів, які займаються формуванням іміджу країни, зміцнення співпраці між урядовими установами та громадськими організаціями, а також проведення соціологічних досліджень серед іноземців для аналізу їхніх уявлень про Україну.

Питання покращення міжнародного іміджу України також піднято у «Стратегії України 2020». Цей документ слугує теоретичною основою для формування позитивного образу країни та вдосконалення правової бази у цій сфері.

Важливим кроком стало створення Міністерства інформаційної політики у 2014 році, головною метою якого стало забезпечення інформаційного суверенітету України. Завдяки його діяльності були започатковані кампанії з популяризації української мови, кіноіндустрії та міжнародного представлення України. Міністерство також ініціювало створення бренду «Ukraine Now», який став основою для просування країни за кордоном [70].

Таким чином, внутрішня політика України відіграє значну роль у формуванні її іміджу серед країн Балтії, викликаючи різноманітні реакції та сприйняття як у суспільстві, так і серед політичних еліт. Позитивні зміни, такі як політичні реформи, боротьба з корупцією, демократичний розвиток і захист прав людини, сприяють зростанню довіри та підтримки з боку балтійських держав. Водночас негативні явища, зокрема корупція або відсутність реформ, можуть призводити до зниження рівня підтримки та погіршення іміджу України у цьому регіоні.

2.2. Характер двосторонніх відносин України з країнами Балтії

У 1992 році Україна встановила дипломатичні відносини з усіма трьома країнами Балтії. Перше українське посольство було відкрито у травні того ж року у Вільнюсі (Литва), а перше посольство однієї з балтійських країн запрацювало у Києві у вересні 1992 року. Відтоді зв'язки між Україною та державами Балтії значно зміцнилися, зокрема у політичній, економічній, безпековій та оборонній сферах.

Україну, Литву, Латвію та Естонію також об'єднують тісні культурні відносини. Прикладом успішного культурного обміну є щорічний Львівський

міжнародний літературний фестиваль, що об'єднує письменників з України та країн Балтії. Ця подія створює платформу для обміну творчими ідеями та зміцнення зв'язків. У країнах Балтії активно діють українські громади та організації, які організують фестивалі, мовні курси та інші заходи, спрямовані на популяризацію української культури та мови.

Крім того, у березні 2022 року Литва, Латвія та Естонія запропонували освітні можливості для українських дітей і молоді, додавши курси української мови до своїх навчальних програм. Для полегшення адаптації учнів були впроваджені навчальні матеріали українською мовою.

Країни Балтії стали одними з перших, хто визнав Голодомор в Україні актом геноциду. На міждержавному рівні Балтійська Асамблея 24 листопада 2007 року висловила «глибоке співчуття жертвам геноциду, політичних репресій та всьому Українському народові, який пережив ці страждання». На державному рівні Сейм Литви ще 24 листопада 2005 року прийняв заяву «Про вшанування жертв політичних репресій і Голодомору в Україні 1932–1933 років», у якій наголосив, що «сталінський тоталітарний комуністичний режим свідомо здійснив ретельно спланований геноцид українського народу». Латвія також офіційно визнала Голодомор актом геноциду, зазначивши у декларації Сейму від 13 березня 2008 року, що «сталінський режим запланував і здійснив політику, яка призвела до голоду, від якого загинула п'ята частина українців». Естонія у своїй заяві Рійгікогу від 20 жовтня 1993 року засудила «комуністичну політику геноциду в Україні» та висловила солідарність із українським народом.

Економічні відносини між Україною та країнами Балтії мають значний потенціал для розвитку. Литва є одним із найбільших торговельних партнерів України, а Естонія та Латвія активно підтримують громадянське суспільство України та її реформаторські зусилля. У січні-лютому 2022 року спостерігалось зростання українсько-латвійської торгівлі, яке розпочалося ще у 2021 році після спаду, викликаного пандемією. Однак із початком

повномасштабної російської агресії в березні 2022 року обсяги торгівлі між країнами знизилися, хоча вже у квітні було зафіксоване невелике зростання.

У 2021 році обсяг торгівлі товарами та послугами між Україною та Литвою досяг рекордних 2,004 млрд доларів США, збільшившись на 49,5%. Однак за перші чотири місяці 2022 року цей показник знизився на 10,6% і склав 403,6 млн доларів США. Торговельний обіг між Україною та Естонією у 2021 році становив 543,3 млн доларів США, що на 120,1% більше, ніж у 2020 році. Проте з початком повномасштабного вторгнення Росії цей показник значно скоротився і за перші місяці 2022 року становив лише 25,1 млн доларів США.

Отже, Україна та країни Балтії за останні роки зміцнили політичну взаємодію, особливо у сферах безпеки та оборони. Литва, Латвія та Естонія активно підтримують суверенітет і територіальну цілісність України та були одними з перших, хто виступив на її підтримку в умовах російської агресії.

2.3. Роль гуманітарних чинників у формуванні позитивного іміджу України

Культура відіграє важливу роль у формуванні міжнародного іміджу країни, сприяє просуванню її зовнішньополітичних інтересів і водночас є ключовим елементом національної єдності. Історія демонструє, що політичні й економічні успіхи держави потребують підтримки через ефективну культурну презентацію на світовій арені [37]. Через культуру держава може продемонструвати свою систему цінностей, а багатогранна й приваблива культура, що здобула міжнародне визнання, сприяє створенню позитивного іміджу країни. Символи, мова, кулінарні традиції, історична спадщина та мистецтво формують основу культурного потенціалу нації, спрямованого на згуртування суспільства й покращення репутації країни у світі [104].

Для розвитку культури та зміцнення культурного іміджу України за кордоном створено Український культурний фонд та Український інститут.

Основними завданнями Українського культурного фонду на 2023 рік визначено поширення української культурної продукції за межами країни, інтеграцію української культури та креативних індустрій у європейський культурний простір, а також зміцнення зв'язків із міжнародними культурними спільнотами задля створення позитивного іміджу України. Водночас фонд спрямовує свої зусилля на підвищення глобальної підтримки України, наголошуючи на її ролі у забезпеченні безпеки Європи та світу, а також на героїчній боротьбі українського народу проти російської агресії [95].

Український інститут, своєю чергою, зосереджується на підвищенні професійного рівня представників культурної, освітньої, наукової сфер та громадянського суспільства для посилення їхньої здатності до міжнародної співпраці. Серед його завдань — популяризація української мови на світовій арені, постійне представництво України на важливих міжнародних форумах у галузі культури, освіти, науки й політики, поширення інформації про Україну за кордоном, сприяння діалогу з іноземними аудиторіями та підвищення видимості України у світових медіа [94].

Україна має значний потенціал культурної спадщини та мистецьких надбань, здатних зацікавити іноземних туристів. Зокрема, Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки та культури (ЮНЕСКО) включила петриківський розпис до списку нематеріальної культурної спадщини [111]. До цього переліку також належать опішнянська кераміка, хлібна культура і традиції, крелевецькі ткани рушники, косівська мальована кераміка, козацькі пісні. У жовтні 2020 року було ухвалено рішення додати до цього списку «Процес приготування українського борщу».

Серед об'єктів матеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО в Україні — Києво-Печерська лавра та Софійський собор (найстаріший кам'яний храм Києва, заснований у XI столітті), історичний центр Львова, історичний центр Одеси, пункти геодезичної дуги Струве (створеної в середині XIX століття під керівництвом геодезиста Фрідріха Георга Вільгельма фон Струве для визначення форми та розмірів Землі). До цього переліку також входять букові

ліси Карпат, що є осередком рідкісної флори та фауни, Резиденція митрополитів Буковини і Далмації, Херсонес Таврійський із його хорами, а також дерев'яні церкви Карпат [44].

Діаспора відіграє важливу роль у формуванні іміджу держави завдяки культурним, політичним, економічним та громадським зв'язкам. Вона є носієм традицій і культурних цінностей за кордоном, сприяючи популяризації мови, мистецтва, національних страв та інших елементів національної ідентичності. Через свою діяльність діаспора може як покращувати, так і погіршувати імідж країни. Окрім культурного впливу, діаспора здатна посилювати політичні позиції держави на міжнародній арені, беручи участь у громадських ініціативах і підтримуючи зовнішньополітичні інтереси. Визнані «м'якою силою», діаспори дедалі частіше впливають на політику країн проживання та на репутацію держави походження.

Також свій внесок у формування іміджу України робить трудова міграція. Талановиті лікарі, науковці та фахівці інших галузей, які працюють за кордоном, створюють позитивний економічний і професійний образ країни [106].

Станом на кінець 2020 року в Естонії проживало 24 897 осіб українського походження, що становило 1,9% від загальної кількості населення країни. Однак із початком повномасштабного вторгнення Росії в Україну понад 115 000 українських біженців прибули до Естонії з лютого 2022 року, половина з яких транзитом [116]. Українська діаспора в Естонії зробила помітний внесок у медійну сферу країни. Естонські засоби масової інформації почали пропонувати більше контенту українською мовою. Зокрема, популярна приватна газета «Postimees» публікує частину своїх матеріалів українською, що пов'язано зі зростанням кількості україномовних осіб у країні. Також українською мовою почали публікувати вакансії в державних установах.

З початком повномасштабної агресії РФ українська діаспора в Естонії зазнала значних змін. По-перше, через вплив біженців чисельність діаспори суттєво зросла, і цей процес триває. По-друге, українська тематика стала

однією з головних у суспільному та політичному житті Естонії. Місцеві жителі, як індивідуально, так і через громадські ініціативи, активно допомагають українським біженцям і підтримують Збройні сили України [115].

Українці в Латвії зберігають національний дух через любов до Батьківщини, хоча стикаються з труднощами, пов'язаними з російською пропагандою та браком фінансування для діяльності діаспори. Наприклад, на День вишиванки у 2015 році через соціальні мережі було організовано збір у Ризі, на який прийшло кілька десятків людей, серед них як довготривалі мешканці Латвії, так і українські студенти, що нещодавно приїхали. Незважаючи на те, що одночасно в Ризі проходив саміт «Східного партнерства», і багато українських медіа були присутні в місті, на мітингу майже не було журналістів.

Українська діаспора в Латвії, яка є четвертою за чисельністю у світі (приблизно 54 тисячі осіб), стикається з труднощами у встановленні ефективної взаємодії як всередині спільноти, так і з іншими країнами. Це створює виклики для консолідації та промоції української культури на міжнародному рівні.

Українська культура та традиції в країнах Балтії підтримуються завдяки зусиллям окремих людей та організацій. У Ризі, наприклад, діє Ризька українська середня школа, яка є єдиним навчальним закладом такого типу в Балтійських країнах [16]. Крім того, Товариство латвійсько-української дружби активно ініціює проекти на підтримку України. Один із них — «Прапори перемоги» — реалізується в рамках програми розмінування звільнених українських територій. Раніше це товариство вже брало участь у допомозі українським військовим, зокрема під час зимової кампанії було виготовлено 70 тисяч окопних свічок [119].

В Литві українці є четвертою за чисельністю національною меншиною після поляків, росіян і білорусів. За даними Департаменту статистики Литви, станом на 2021 рік у країні проживало близько 28 тисяч етнічних українців,

які є громадянами Литви (1,4% від загального населення). Українська громада переважно зосереджена у великих містах, таких як Вільнюс, Клайпеда, Каунас, Вісагінас, Шяуляй та Йонава. Після початку повномасштабної війни Росії проти України, до Литви прибуло понад 77 тисяч громадян України, переважно жінок і дітей, які змушені були залишити свої домівки. З них понад 41 тисяча отримала дозвіл на тимчасове проживання.

Підтримкою національних меншин, включаючи українців, у Литві займаються Департамент національних меншин при Уряді Литовської Республіки (створений у липні 2015 року) та Рада національних меншин при Міністерстві культури (консультативний орган, який діє з 8 січня 2016 року).

Українська тематика отримує постійну увагу в литовських ЗМІ. Литовське національне радіо і телебачення (LRT) транслює програми, присвячені Україні, такі як «Українська хвиля», «Ми з України» та міжнародний медіапроект «Факти ЛРТ. Україна», створені українськими журналістами. Крім того, на каналі «Look TV» виходить телепроект «Двері в Україну».

З 2000 року Церква Пресвятої Трійці УГКЦ у Вільнюсі видавала щотижневу газету «Парафіяльне слово» українською мовою. Її редактором є В. Капкан, активіст української громади Вільнюса [97].

Важливу роль у збереженні української культури в Литві відіграють культурні центри та ансамблі. Зокрема, у Клайпеді діє Український культурно-просвітницький центр «Родина», який отримує фінансову підтримку в рамках бюджетної програми 1401110. При центрі функціонують ансамблі української народної музики й танцю, такі як «Рушничок» та Молодіжний ансамбль «Калина». Інші українські ансамблі активно працюють у різних містах Литви: «Калина» у Вісагінасі, «Веселка» при громаді українців «Карпати» у Шяуляї, «Просвіт» у Клайпеді та ансамбль Каунаського українського товариства «Мрія» [97].

Громадські ініціативи також охоплюють питання трудових прав: організація «Український Центр Захисту Трудових Прав» має власний веб-

сайт [96]. Асоціація прибалтійських українців у Клайпеді видавала інформаційний бюлетень «Слово та голос».

У червні 2022 року у Вільнюсі відкрився перший в ЄС «Український центр», який став важливим культурним осередком для українців у столиці Литви. Завдяки підтримці Посольства України в Литві та ініціативам Міністерства освіти, науки і спорту Литви в 2022 році були створені українські класи та найняті вчителі з України в трьох державних школах Клайпеди та Шяуляя. Крім того, три приватні школи у Вільнюсі та Каунасі отримали дозвіл від Міністерства на навчання за українською програмою і фінансову підтримку для забезпечення роботи українських педагогів із числа переміщених осіб.

Для дітей української громади та тимчасово переміщених громадян України в Литві функціонують суботні та недільні школи у Вільнюсі, Каунасі, Клайпеді та Вісагінасі.

Українські громадські організації в Литві активно підтримують Україну в боротьбі проти російської агресії, надаючи волонтерську допомогу Збройним Силам України та організовуючи численні заходи на підтримку європейської та євроатлантичної інтеграції України. У співпраці з Посольством України регулярно відзначаються такі події, як День Соборності, День Державного Прапора, річниця Незалежності, День Кримськотатарського Прапора, День Гідності та Свободи. Крім того, на Горі Хрестів поблизу Шяуляя встановлюють пам'ятні хрести на честь українських воїнів, а у День захисника України проводяться урочистості з покладанням квітів та прикрашанням синьо-жовтими стрічками.

Проводяться кінопокази документальних і художніх стрічок, присвячених історії України, а також музичні фестивалі, як-от «Мости мистецтва» і «Балтійський бриз». Серед інших культурних ініціатив – Дні української культури, Дні українського кіно, День вишиванки та щорічні міжнародні турніри з гандболу на Кубок Посла України в Литві. Ці події

привертають увагу представників політики, дипломатичного корпусу, громадськості та медіа, сприяючи позитивному іміджу України в Литві [97].

Спорт відіграє важливу роль у формуванні іміджу країни. Участь українських спортсменів у міжнародних змаганнях, таких як Олімпійські ігри чи чемпіонати світу, не лише підвищує престиж держави, а й об'єднує громадян у почутті національної гордості. Визначні досягнення українських спортсменів, зокрема братів Кличків, О. Усика, С. Бубки, Я. Клочкової, Р. Пономарьова, Г. Безсонової, футбольної команди «Шахтар», а також перемоги України на чемпіонатах з дзюдо, баскетболу, шахів та футболу, допомагають зміцнювати позитивний образ країни [125].

Організація Чемпіонату Європи з футболу 2012 року, проведеного спільно з Польщею, стала знаковою подією, яка значно покращила міжнародний імідж України, демонструючи її здатність проводити спортивні заходи високого рівня [111].

Навіть у період повномасштабної війни українські спортсмени продовжують здобувати перемоги. Серед останніх досягнень – триумф О. Усика над Е. Джошуа, успішне відновлення Української Прем'єр-Ліги, вихід збірної України до чвертьфіналу чемпіонату світу з волейболу та плей-оф Ліги Європи, що демонструє незламність і силу українського духу [81].

Спортивні досягнення України відіграють значну роль у формуванні її міжнародного іміджу, зокрема серед країн Балтії. Наприклад, Естонія передала Україні робота-розмінувальника, назвавши його «Ярослава» на честь легкоатлетки Ярослави Магучіх, яка здобула чемпіонство на Чемпіонаті світу зі стрибків у висоту в Будапешті. Таким чином, естонці вшанували досягнення української спортсменки. Міністерка економіки України Юлія Свириденко підкреслила, що цей робот є одним із найкращих у своїй сфері і стане вагомим внеском у розмінування України.

Українські спортсмени, які тренуються за кордоном, також зміцнюють міжнародний імідж країни. Наприклад, латвійський тренер Угіс Крастінш очолює українську волейбольну збірну, яка вперше досягла чвертьфіналу

чемпіонату світу, а частина тренувань команди проходить у Латвії. Український каратист Ігор Бутенко, перебуваючи в Латвії, здобув бронзу на чемпіонаті з карате в Угорщині. У місті Кулдīga базується дитяча волейбольна команда з Житомира. Усе це демонструє силу і талант українців, сприяючи формуванню позитивного іміджу України як у країнах Балтії, так і в усьому світі.

Туризм також відіграє важливу роль у створенні образу країни на міжнародній арені. Туристи отримують унікальну можливість пізнати країну зсередини, відвідавши культурні пам'ятки, природні чудеса, історичні місця, і спробувавши національну кухню. Взаємодія з туристами стає інструментом культурного обміну, який сприяє поширенню інформації про країну, взаєморозумінню та зміцненню її позитивного іміджу. Туристичний інтерес також стимулює розвиток інфраструктури та залучає інвестиції.

Серед найбільш популярних туристичних локацій України варто відзначити Карпати, де туристи насолоджуються чистим повітрям, красою гір і водоспадів, а також оздоровлюються завдяки цілющим джерелам. Гірськолижний курорт Буковель є одним із найвідоміших. Унікальними є біосферний заповідник «Асканія-Нова» та острів Джарилгач, які постраждали від російської агресії. До історичних пам'яток належать Кам'янець-Подільська та Хотинська фортеці, замки Любарта й Радомисль, Палац Шенборнів, Аккерманська фортеця та інші. Україна також відома своїми природними чудесами, такими як Тунель кохання в Клевані, Лемурійське озеро, Мигійські пороги та Олешківські піски.

Отже, культура, спорт і туризм є ключовими елементами формування позитивного іміджу України на міжнародній арені. Вони відіграють важливу роль у сприйнятті країни, демонструють її культурне багатство, спортивний потенціал та природну красу. Завдяки цим факторам Україна зміцнює свої міжнародні позиції, сприяє розвитку партнерських відносин і залученню інвестицій, а також створює платформу для культурного й економічного співробітництва.

2.4. Вплив російської пропаганди на сприйняття України в регіоні

У країнах Балтії російська пропаганда залишається поширеним явищем. Це пояснюється географічною близькістю, історичними зв'язками та прагненням Росії впливати на своїх сусідів. Пропагандистські кампанії нерідко зачіпали й Україну, яка підтримує дружні стосунки з Латвією, Литвою та Естонією. Балтійські країни, своєю чергою, демонструють солідарність із Україною, підтримуючи її суверенітет і територіальну цілісність. З початком повномасштабного вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 року ці країни вкотре підтвердили свою позицію як надійних союзників.

Згідно з опитуваннями, лише 4% респондентів у Латвії довіряють інформації, яку надають російська влада та ЗМІ щодо війни в Україні, тоді як 80% вважають ці дані недостовірними [88].

На тлі значної чисельності російськомовного населення в країнах Балтії (до 2022 року в Латвії проживало близько 520 тисяч росіян) українцям стає дедалі складніше закріплювати свої позиції в медійному просторі. Російські бізнесмени фінансово підтримали створення «Дому Москви» — культурного й комерційного центру в Латвії. Офіційно цей проект спрямований на «підвищення міжнародного впливу Російської Федерації та міської влади Москви в Латвії», а також на «розвиток міжнародних відносин» [16]. Однак після початку війни влада Латвії посилила заходи проти російського впливу. Росіянам, які відмовляються вивчати державну мову, було висунуто вимогу залишити країну. Близько трьох тисячам громадян Росії направлено повідомлення про необхідність виїзду або подання заявки на довгострокову візу відповідно до нового закону про імміграцію [39].

Ще до повномасштабної війни Росії проти України країни Балтії спільно з Україною активно протидіяли російській пропаганді. Прикладом є україно-литовська конференція «Спільне протистояння російській пропаганді», під час якої викривалися російські фейки, а також закликали міжнародну спільноту до боротьби з дезінформацією. У 2018 році Л. Кащюнас, голова Комітету з

національної безпеки та оборони Литовського Сейму, зазначив, що росіяни сприймають литовців, латвійців та українців як ворогів. На його думку, це пояснюється свідомим вибором цих країн на користь євроатлантичної інтеграції та відмовою від співпраці з Росією.

Росія часто використовує певні наративи стосовно країн Балтії та України. Серед них: твердження, що за часів СРСР рівень життя був кращим; поширення міфу про існування в Україні неонацистів; звинувачення цих країн у залежності від НАТО та ЄС; заперечення історичного права України на існування; ствердження, що допомога Україні зброєю посилює напруженість; критика лідерів Балтійських країн за допомогу Україні замість вирішення внутрішніх проблем.

З початком російсько-української війни в країнах Балтії поширювалися й інші російські дезінформаційні наративи: «Україна програє війну» (часто в російськомовному контенті для Балтії); «Росія не використовує повного військового потенціалу»; «Українці відмовляються воювати» (зафіксовано навіть в естонському інформаційному просторі); «Захід змушує Україну здатися»; «Українська влада корумпована й некомпетентна»; «Захід використовує Україну для війни з Росією» (поширено в Литві та Естонії); «Росію змусили напасти через розширення НАТО»; «В Україні воюють іноземні найманці» (російська пропаганда називає таких членів «Іноземного легіону» ЗСУ); «Російський солдат – герой і визволитель»; «Інформація про злочини російської армії – вигадка» (особливо активно поширюється в Литві); «Україна спричинила глобальну продовольчу кризу»; «Війна в Україні – це лише театр» (конспіративні теорії в Латвії); «Дії Росії – превентивний удар проти України»; «Україна має погодитися на переговори з Росією»; «Українців більше не хочуть приймати за кордоном»; «Російськомовних дискримінують у Балтії та Україні» [2].

Окремо підкреслюється, що Володимир Путін обґрунтував «спецоперацію» захистом російськомовного населення. Значна частина

дезінформації (51%) зосереджена саме в російськомовному контенті для країн Балтії.

Навесні 2022 року російські пропагандисти поширювали фейкову інформацію, нібито Литва має намір анексувати Калінінградську область, і заявляли, що Росія захищатиме свою територію всіма доступними засобами. Російське суспільство було сильно обурене обмеженнями, які Литва ввела відповідно до санкцій ЄС, щодо транзиту підсанкційних товарів до Калінінградської області. Пропаганда активно використовувала термін «блокада Калінінграда», щоб викликати асоціації з подіями Другої світової війни.

Боротьба з російською пропагандою активізувалася після початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну. У Латвії влітку 2022 року припинили трансляцію 80 російських телеканалів, а у вересні литовський Сейм ухвалив законодавчі зміни, що дозволили зупинити мовлення російських і білоруських медіа на два роки.

Крім того, в Литві було виявлено шкільний підручник з російської мови, який зображував Росію як демократичну державу і пропонував учням вирушити у подорож до «російського» Криму. Цей підручник одразу вилучили зі шкільної програми, а Міністерство освіти Литви розпочало перевірку всіх навчальних матеріалів з російської мови, які використовуються у школах [50].

Наприкінці 2022 року український соціальний стартап LetsData разом із громадською організацією «Детектор медіа» провели дослідження щодо висвітлення онлайн-виданнями Балтійських країн впливу російської пропаганди на Україну. За результатами моніторингу, литовські ЗМІ приділяли значно більше уваги подіям в Україні порівняно з іншими країнами регіону. Водночас в Естонії ця тема висвітлювалася найменше. Найбільш обговорюваними темами у контексті України стали фронтові новини, економічні питання та енергетика. Менше уваги приділялося санкціям, євроінтеграції та перспективам членства України в НАТО. Найменш

популярною у вересні та жовтні 2022 року була тема військової допомоги Україні [2].

Протягом 2022 року було зафіксовано 648 дезінформаційних повідомлень, пов'язаних із російсько-українською війною. Економічні санкції стали темою 318 маніпуляційних матеріалів, а питання військової допомоги Україні – 227. Загрози для Заходу в контексті війни висвітлювалися у 149 повідомленнях. Щодо допомоги українським біженцям зафіксовано 94 маніпуляційні матеріали, тоді як на тему російської культури та становища російськомовних меншин – 39. Інші дезінформаційні теми включали 54 повідомлення [41].

Онлайн-медіа країн Балтії рідко використовують термін «спеціальна військова операція» стосовно війни, а якщо й використовують, то здебільшого в лапках. Слово «конфлікт» також вживається дуже рідко.

Новий підручник з історії Росії для 11 класу містить численні пропагандистські наративи щодо України та країн Балтії, які спотворюють історичні факти. Україну згадано близько 60 разів, причому ці згадки супроводжуються термінами «бандерівці», «київський режим» та «українські націоналісти». Країни Балтії називаються союзниками України та згадуються 25 разів. Російська пропаганда звинувачує Балтійські країни у «незаконному володінні» Клайпедою, «незаконному виході» Литви зі складу СРСР, утисках російськомовного населення, переслідуванні російської мови та закритті російських шкіл [53].

Таким чином, російська пропаганда прагне сформувати негативне сприйняття України серед жителів Балтійських країн, застосовуючи дезінформацію та фейкові повідомлення про події в Україні. Основна мета таких дій — підкреслити суперечливі теми, такі як мовна політика чи історичні питання, щоб посилити напруженість між Україною та Литвою, Латвією і Естонією. Для поширення своєї версії подій російська пропаганда активно використовує представників російської діаспори в Балтійських країнах, створюючи негативний імідж України у їхньому середовищі.

РОЗДІЛ 3.

ІМІДЖ УКРАЇНИ В КРАЇНАХ БАЛТІЇ У КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

3.1. Реакція країн Балтії на російську агресію

Балтійські країни постійно надають значну військову допомогу Україні. Зокрема, вони передали переносні зенітно-ракетні комплекси Stinger, протитанкові комплекси Javelin, а також інше озброєння та військове спорядження. Одним із найяскравіших прикладів підтримки стала ініціатива Литви щодо збору коштів на «Байрактар». Литовський телеведучий А. Тапінас 25 травня 2022 року оголосив про збір 5 мільйонів євро на закупівлю безпілота для ЗСУ, і ця сума була зібрана за три дні. Подібні акції проводилися і в Латвії. Загалом у країнах Балтії наразі перебувають близько 162 тисяч українських біженців [4].

Підтримка України залишається вагомим фактором. У річницю повномасштабного вторгнення Росії литовський Сейм разом із волонтерами Українського Центру виконав гімн України, підтверджуючи солідарність із українцями до їхньої остаточної перемоги. Колишній президент Литви Даля Грібаускайте стала одним із головних прихильників активнішої участі НАТО у допомозі Україні. Вже у березні 2022 року вона закликала до рішучіших дій, наголошуючи на недостатності економічних санкцій проти Росії. Естонія, у свою чергу, стала першою країною НАТО, яка вимагала створення безпольотної зони над Україною [123].

Естонія займає провідну позицію за обсягами військової допомоги Україні на душу населення. Її внесок становить близько 400 мільйонів євро, що перевищує третину річного оборонного бюджету країни. Крім того, Естонія стала першою, хто підтримав надання Україні статусу кандидата на вступ до ЄС, і є активним прихильником євроатлантичної інтеграції України. Вона не визнає фіктивних референдумів, проведених Росією, та протистоїть

будь-яким спробам анексії українських територій. Разом із союзниками, Естонія активно сприяє посиленню антиросійських санкцій, усуненню бар'єрів у постачанні зброї Україні та впровадженню нових санкцій проти Росії та Білорусі.

Балтійські країни надали Україні понад 23 мільйони євро гуманітарної допомоги, яка охоплює широкий спектр ресурсів. Серед наданої допомоги – машини та обладнання для рятувальників, генератори, фінансування закупівлі пального, предметів першої необхідності, комп'ютери, планшети, медикаменти тощо. З цієї суми лише 4,1 мільйона євро було спрямовано через державні канали, тоді як решта – 19 мільйонів євро – надійшла від приватного сектору та громадських ініціатив.

Естонія зробила вагомий внесок, передавши Україні 27 автобусів для відновлення транспортного сполучення. Крім того, завдяки ініціативі Lions Club в Естонії було зібрано кошти для придбання 13 електрогенераторів, які доставили в Україну в рамках акції «Світло і тепло в Україну». Міністерство закордонних справ Естонії разом із урядом Таллінна також планують передати Україні два автомобілі швидкої допомоги найближчим часом.

Окремої уваги заслуговує спільна програма українського благодійного фонду «BGV» та уряду Естонії, яка забезпечує безкоштовну реабілітацію для українців, що втратили кінцівки через бойові дії. Протезування відбувається в лікарні Іда-Таллінн Кесхайгла, де виготовляють і налаштовують сучасні біонічні електронні протези. Вартість одного такого протезу становить від 70 000 до 80 000 євро. До кінця року заплановано забезпечити протезування для 20 українських військових та цивільних, які постраждали внаслідок повномасштабного вторгнення Росії.

Банк Естонії передав Національному банку України 354 тисячі євро, зібраних від продажу монетних карток, присвячених Україні та ідеї свободи. У 2022 році було продано понад 25 тисяч таких карток за ціною 18 євро кожна. Найбільший інтерес до цих карток виявили жителі Естонії, Німеччини, Литви, України, Франції, Фінляндії, Латвії, Іспанії, США, Словаччини та Італії.

Наприкінці 2022 року Естонія передала Україні обладнання для розмінування боєприпасів, які залишилися на звільнених територіях після російської окупації, на суму понад 330 тисяч євро. Крім того, Естонія організувала навчання для близько 600 українських військових, яке продовжується в межах двох великих програм. Одна з них є частиною навчальної місії ЄС, інша — естонська ініціатива з залученням інструкторів з різних європейських країн. Естонські фахівці також проводять навчання для медичного персоналу і снайперів.

Естонія стала першою країною, яка розпочала практичні заходи з відновлення українських регіонів. Країна виділила 6 мільйонів євро на реалізацію проєктів розвитку України, зосередившись на Житомирській області. Серед виконаних проєктів — будівництво енергоефективного дитячого садка в Овручі, реконструкція мосту в Малині та інші важливі інфраструктурні ініціативи [107].

Державний сектор Естонії надав Україні гуманітарну допомогу в розмірі 4,1 млн євро через міжнародні організації, громадські структури Естонії та Естонський Червоний Хрест. Ця допомога включала забезпечення українських біженців притулком і необхідними товарами, постачання рятувального та протипожежного обладнання, ІТ-обладнання, генераторів, теплої одягу, ковдр, а також фінансову підтримку для придбання пального.

У 2022 році Естонія продовжила реалізацію 25 проєктів співробітництва з Україною у сферах цифрового переходу, освіти, належного управління та підприємництва. Загальна вартість цих проєктів перевищила 3 млн євро. Крім того, Естонія заявила про готовність організувати у 2025 році конференцію щодо реформ в Україні.

Естонія також підтримує українських біженців, надаючи їм доступ до місцевого ринку праці, соціального захисту, медичних послуг та освіти. У 2022 році країна виділила приблизно 220 млн євро з бюджету на їхній прийом. У серпні того ж року в Таллінні відкрили спеціальну школу Freedom School для 570 українських учнів. Школа поєднує естонську національну програму з

викладанням української мови та культури. Третина вчителів школи — українці, які також є біженцями.

З початку російської агресії Естонія займає активну позицію щодо впровадження найжорсткіших і найбільш ефективних санкцій ЄС проти Росії. Ефективність цих санкцій значно посилилася завдяки їхньому впровадженню більш ніж 40 країнами.

Естонія висловила підтримку розслідуванню злочинів, скоєних в Україні, яке ініціював Міжнародний кримінальний суд (МКС). Вона стала однією з 43 країн, що закликали до початку цього розслідування, і відразу відреагувала на запит МКС, направивши чотирьох довгострокових експертів для підтримки діяльності прокурора.

Естонія активно виступає за створення міжнародного механізму для розслідування злочину агресії. Вона також підтримує ініціативу створення міжнародного спеціального трибуналу для розгляду злочинів агресії, який, на думку Естонії, має здобути широку підтримку з боку ООН [108].

У Балтійських країнах переважна більшість населення підтримує Україну в її боротьбі проти російської агресії, хоча є частина суспільства, яка займає іншу позицію.

У Литві позитивне ставлення до України: 27% населення сприймають Україну дуже позитивно, 54% – швидше позитивно. Негативне ставлення до Росії: 64% населення ставляться до Росії дуже негативно, 26% – швидше негативно. Водночас 6% населення мають позитивну думку про Росію (2% – дуже позитивно, 4% – швидше позитивно) [55].

В Латвії підтримка України: 82% жителів Латвії повністю або швидше підтримують боротьбу України за незалежність. Ставлення до Росії: у 2023 р. 73% латвійців виражають негативне ставлення до Росії (в порівнянні з 37% у 2021 р.). Лише 20% опитаних у 2022 р. симпатизували Росії (у 2021 р. цей показник становив 48%). Підтримка Путіна: 4% латвійців підтримують Путіна та агресію Росії. Етнічний склад: Четверть населення Латвії складають етнічні росіяни, а 40% – російськомовні, що впливає на їхнє ставлення до України [87].

В Естонії ставлення до Росії: 68% населення вважають Росію загрозою, а 24% дотримуються протилежної думки (опитування Globsec, 2022 р.). Негативне ставлення до України: Негативно налаштовані громадяни переважно є споживачами російського телебачення та прихильниками думки, що уряд має більше уваги приділяти внутрішнім проблемам. Російськомовна меншина: Значний вплив на ставлення до України має російськомовна спільнота.

У всіх трьох країнах спостерігається значне зростання негативного ставлення до Росії, особливо після початку її агресії проти України. Підтримка України залишається на високому рівні, хоча серед населення, зокрема серед російськомовних, існують відмінності в ставленні до війни, що пов'язано із впливом російської пропаганди та історичними факторами [86].

Таким чином, реакція країн Балтії на російське вторгнення в Україну та їхня допомога є вражаючими. Під час повномасштабної агресії Росії держави Балтії продемонстрували значну підтримку й солідарність з Україною, використовуючи різноманітні способи для реагування на ситуацію. Дані свідчать про суттєве зростання рівня підтримки України серед громадян країн Балтії, а також про активну позицію їхніх урядів та інституцій. Допомога охоплює широкий спектр дій: від політичної підтримки та введення санкцій проти Росії до надання гуманітарної й фінансової допомоги, а також розміщення біженців.

3.2. Роль візитів високопосадовців країн Балтії до України

Відносини між Україною та країнами Балтії завжди відігравали важливу роль у зовнішній політиці обох сторін. Останніми роками спостерігається зростання уваги високопосадовців країн Балтії до України, що підтверджується частими візитами та зустрічами на високому рівні. Особливо активними ці контакти стали в умовах повномасштабного вторгнення Росії в

Україну. Литва, Латвія та Естонія були серед перших, хто підтримав Україну в її протидії російській агресії.

Ще до початку вторгнення, 22 лютого 2022 року, президент Естонії Алар Каріс прибув до Києва з робочим візитом, щоб висловити солідарність з Україною. Під час візиту він заявив, що Естонія надаватиме Україні всебічну підтримку та виступає за збереження її територіальної цілісності в міжнародно визнаних кордонах. Він також наголосив, що президент Росії Володимир Путін нестиме відповідальність перед майбутніми поколіннями за свої дії.

У ході зустрічі сторони зробили спільну заяву, в якій засудили російську агресію, що триває з 2014 року, та рішуче виступили проти погроз застосування сили з боку Росії. Вони також наголосили, що визнання РФ так званих "ДНР" і "ЛНР" є грубим порушенням міжнародного права та фактичною відмовою Росії від виконання Мінських домовленостей.

Президент України Володимир Зеленський назвав цей візит свідченням непохитної підтримки України естонським народом і проявом солідарності [57].

Першим з візитів високопосадовців країн Балтії під час повномасштабного вторгнення Росії став робочий візит міністра закордонних справ Литви Габрієлюса Ландсбергиса до Львова. Його приймав міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба. За підсумками зустрічі було сформовано спільну заяву, яка включала такі положення:

Засудження агресії Росії та визнання причетності Білорусі, із зазначенням, що дії РФ порушують міжнародне право, Статут ООН, Гельсінський Заключний акт та інші ключові документи, які регулюють міжнародні відносини.

Осуд терору проти цивільного населення України та знищення цивільної інфраструктури. Було підкреслено, що вторгнення Росії спричинило руйнування і страждання, небачені в Європі десятиліттями [11].

Заклик до притягнення до відповідальності президента РФ Володимира Путіна та його спільників за скоєні злочини в Міжнародному кримінальному суді в Гаазі.

Звернення до міжнародної спільноти із закликом надати Україні військову допомогу, посилити економічний і політичний тиск на Росію та Білорусь, а також ізолювати російську економіку.

Наголос на необхідності відновлення економіки України після завершення війни [11].

Особливий акцент було зроблено на проблемах атомної енергетики України. Російські дії на об'єктах атомної енергетики створюють загрозу для населення та людства загалом, а також є порушенням Міжнародної конвенції про боротьбу з актами ядерного тероризму. У зв'язку з цим керівники урядів України та Литви закликали міжнародну спільноту до наступних дій: забезпечити виведення російських військ із ядерних об'єктів України, створити 30-кілометрові демілітаризовані зони навколо АЕС, а також гарантувати безпечні умови роботи персоналу атомних станцій, включно з наданням необхідного відпочинку працівникам.

У спільній заяві наголошувалося на важливій ролі міжнародних організацій у протидії агресії Росії. Міністри закликали НАТО посилити військову допомогу Україні та підкреслили необхідність надання систем протиповітряної оборони. Важливе місце у переговорах займали питання взаємодії у рамках платформ ЄС, ООН та ОБСЄ. Окремо обговорювався вступ України до ЄС, адже її боротьба спрямована не лише на захист власної безпеки, але й безпеки всієї Європи, що підтверджує належність України до європейської родини.

Підтвердженням міцного партнерства стало продовження «Спільної декларації про розвиток стратегічного партнерства між Україною та Литовською Республікою» на період 2020–2024 років, підписаної 27 листопада 2019 року.

11 квітня 2022 року до Києва з офіційним візитом прибула прем'єр-міністерка Литви Інґріда Шимоніте. Її візит розпочався з відвідин деокупованого смт Бородянка на Київщині, яке стало символом російської агресії та доказом військових злочинів. У своєму дописі в Twitter І. Шимоніте зазначила: «Сьогодні мій візит в Україну почався в Бородянці. Неможливо описати те, що я тут побачила і відчула».

Під час зустрічі з прем'єр-міністром України Денисом Шмигалем обговорювалися питання посилення санкцій проти Росії, документування воєнних злочинів і підтримки українських дітей, змушених залишити країну. Д. Шмигаль відзначив, що Литва була однією з перших країн, які проявили солідарність, відмовившись від російського газу та виславши посла РФ [14; 22].

13 квітня 2022 року лідери Литви, Латвії, Естонії та президент Польщі Анджей Дуда здійснили спільний візит до України для зустрічі з Президентом Володимиром Зеленським і висловлення підтримки українському народові. В рамках візиту вони відвідали Бучу, Бородянку та Дмитрівку на Київщині, які раніше перебували під окупацією.

Президент Естонії висловив глибоке співчуття через жахливі злочини, вчинені російськими окупантами, та закликав до їх розслідування і впровадження нового пакету санкцій проти РФ. Президент Латвії підтримав ідею створення спеціального трибуналу для розгляду злочинів російської агресії, наголосив на важливості військової допомоги Україні, зокрема від НАТО, а також запропонував сприяти експорту українського зерна. Президент Литви заявив, що воєнні злочини Росії не залишаться безкарними, і закликав до посилення санкцій. Він також анонсував створення у Литві культурно-освітнього хабу для України. Президент Литви підкреслив підтримку та солідарність своєї країни з Україною, зазначивши, що литовці відчують український біль і вірять у її перемогу.

6 травня 2022 року відбувся наступний візит високопосадовців країн Балтії до України. До Києва прибули міністри закордонних справ Латвії

Едгарс Рінкевичс, Литви Габріелюс Ландсбергіс і Естонії Ева-Марія Лійметс. З українського боку їх приймали Президент Володимир Зеленський та Міністр закордонних справ.

Президент Зеленський наголосив, що Литва, Латвія та Естонія є найближчими та найнадійнішими друзями України, які підтримують її в усіх аспектах і на всіх рівнях. Він підкреслив провідну роль країн Балтії у відстоюванні інтересів України в межах ЄС і на міжнародній арені.

Міністри закордонних справ країн Балтії висловили підтримку євроінтеграційним прагненням України і запропонували допомогу у відновленні зруйнованої під час війни соціальної інфраструктури, зокрема шкіл та дитячих садочків. Під час зустрічі основна увага була приділена посиленню санкційного тиску з боку ЄС та міжнародної спільноти на Росію. Президент Зеленський відзначив провідну роль країн Балтії у реалізації цих заходів [10].

28 липня 2022 року, у День Української Державності, Президент Литви Гітанас Науседа здійснив офіційний візит до України. Під час свого виступу у Верховній Раді України він вручив Президенту Володимирі Зеленському орден Вітовта Великого з золотим ланцюгом – найвищу державну нагороду Литви. Ця нагорода була присвячена заслугам Зеленського у захисті свободи та демократичних цінностей у Європі разом з українським народом.

У своїй промові перед Верховною Радою Гітанас Науседа зазначив: "Ми пройшли багато випробувань разом і пережили надзвичайно багато несправедливості, щоб бути байдужими до страждань один одного. Тому сьогодні Литва повністю підтримує Україну усіма доступними засобами, надаючи військову, гуманітарну та фінансову допомогу – як зараз, так і до перемоги" [113].

З 2 по 4 серпня 2022 року новопризначений Міністр закордонних справ Естонії Урмас Рейнсалу здійснив робочий візит до України. Його візит розпочався з Житомирської області, зокрема міста Овруч, де разом із заступником Голови Офісу Президента України Кирилом Тимошенком,

головою партії «Слуга народу» Оленою Шуляк та начальником Житомирської обласної військової адміністрації Віталієм Бунечком відбулося урочисте закладання наріжного каменю у фундамент модульного дитячого садочка. Цей проєкт реалізується за фінансової підтримки Уряду Естонії як частина зусиль з відновлення України.

Урмас Рейнсалу також провів низку зустрічей з українськими високопосадовцями, зокрема Президентом Володимиром Зеленським, Головою Верховної Ради Русланом Стефанчуком, Прем'єр-міністром Денисом Шмигалем та Міністром закордонних справ Дмитром Кулебою. Під час свого візиту він відвідав Гостомель, де ознайомився з масштабами руйнувань, зокрема місцевого аеропорту, а також завданими збитками під час окупації.

Крім того, Урмас Рейнсалу відвідав Чорнобильську атомну електростанцію, місто Прип'ять і зустрівся з особовим складом 30-ї окремої механізованої бригади ЗСУ, висловлюючи підтримку Україні в її боротьбі за свободу та незалежність [58].

9 вересня 2022 року Президент Латвії Егілс Левітс здійснив дводенний візит до Києва, ставши першим лідером країн Заходу, який прибув до України під час воєнного стану з ночівлею. Президент України Володимир Зеленський висловив подяку Латвії за сприяння у розблокуванні макрофінансової допомоги, зокрема першого її траншу у розмірі 5 млрд євро, а також за підтримку в наданні Україні статусу кандидата на членство в ЄС. У свою чергу, Егілс Левітс заявив: "Латвія завжди залишатиметься на боці українського народу, який зараз б'ється не тільки за свою свободу, а й за всю Європу і весь вільний світ" [24].

26 листопада 2022 року, у День пам'яті жертв Голодомору, Київ відвідала прем'єр-міністр Литви Інґріда Шимоніте. У цей день також перебував з візитом прем'єр-міністр Польщі Матеуш Моравецький. Разом з прем'єр-міністром України Денисом Шмигалем голови урядів Литви, Польщі та України, які утворюють Люблінський трикутник, провели зустріч.

Під час зустрічі обговорювалися актуальні питання військової агресії Росії, виклики для України та регіону, а також перспективи співпраці. Сторони підписали спільну заяву, у якій:

- підтвердили важливість зміцнення військової, фінансової та гуманітарної допомоги Україні;
- висловили готовність брати активну участь у процесі відновлення України після війни;
- підтримали початок переговорів про вступ України до ЄС та підтвердили підтримку її прагнення приєднатися до НАТО [12].

Ці події стали черговим свідченням глибокої підтримки України з боку Литви, Латвії, Польщі та всього демократичного світу.

28 листопада 2022 року до України прибули глави МЗС семи країн Північної Європи, зокрема Литви, Латвії та Естонії. Міністр закордонних справ Латвії Едгарс Рінкевичс зазначив, що це був найчисельніший візит міністрів до України з моменту початку повномасштабного вторгнення Росії.

11 січня 2023 року президенти Литви Гітанас Науседа та Польщі Анджей Дуда здійснили неочікуваний візит до України. У місті Львів вони разом із Володимиром Зеленським провели зустріч у рамках Люблінського трикутника. Президент Литви у своєму твіті заявив: "Сьогодні у Львові ми, Україна, Литва, Польща, ще раз підтвердили нашу непохитну відданість перемозі над агресором. Ми залишаємося єдиним фронтом!" [61]. Він також підкреслив подальшу військову підтримку України з боку Литви та Польщі.

3 березня 2023 року президент Латвії Егілс Левітс та міністр закордонних справ Естонії Урмас Рейнсалу прибули до Львова. Під час зустрічі з Президентом України було підписано спільну декларацію, в якій:

- Латвія засуджує повномасштабне вторгнення РФ і закликає Росію вивести війська з України в межах її міжнародно визнаних кордонів;
- підтверджено готовність Латвії брати участь у відновленні України, зокрема Чернігівської області;

- підтримано продовження Чорноморської зернової ініціативи та гуманітарної програми «Зерно з України»;
- висловлено підтримку Україні на шляху до членства в НАТО після виконання необхідних умов;
- заявлено про активну підтримку участі України в Ініціативі трьох морів [61].

16 березня 2023 року до Києва прибув прем'єр-міністр Латвії Кріш'яніс Каріньш. У рамках візиту він зустрівся з Президентом України Володимиром Зеленським та прем'єр-міністром Денисом Шмигалем. Каріньш також відвідав міста Буча та Ірпінь, які перебували під російською окупацією [63].

Під час вшанування пам'яті загиблих біля храму Андрія Первозванного він заявив, що Латвія наполягатиме на покаранні всіх відповідальних за воєнні злочини в Україні. Окрім цього, прем'єр-міністр анонсував передачу Україні автомобілів, вилучених за порушення правил дорожнього руху. Каріньш наголосив на підтримці Латвією вступу України до ЄС і НАТО [40].

Ці візити свідчать про непохитну підтримку України з боку Литви, Латвії, Естонії та Польщі на шляху до перемоги та відновлення.

24 квітня 2023 року прем'єр-міністр Естонії Кая Каллас відвідала місто Житомир. Це був її перший візит до України після повторного призначення на посаду. Житомирщина стала символічним місцем для її візиту, оскільки Естонія є меценатом цього регіону та активно спрямовує зусилля на його відновлення.

Під час зустрічі з Президентом України Володимиром Зеленським Кая Каллас була нагороджена орденом князя Ярослава Мудрого II ступеня. Зеленський підкреслив, що Естонія надає одну з найбільших у світі допомог на душу населення для захисту України.

2 червня 2023 року до Києва прибув президент Естонії Алар Каріс. У ході візиту він висловив готовність Естонії посилювати ініціативи, спрямовані на відновлення економіки України, а також розпочати відбудову об'єктів інфраструктури та навчальних закладів ще до завершення війни.

Алар Каріс заявив, що Україна має право на мир у межах своїх міжнародно визнаних кордонів і повинна стати членом Євросоюзу та НАТО. Він висловив переконання, що злочини проти людяності, геноцид, воєнні злочини та злочини агресії мають бути справедливо покарані. Президент Естонії наголосив: "Я не хочу жити у світі, де треба вести діалог із дітовбивцями, із тими, хто бомбардує лікарні, дитячі садки та школи. Їхнє місце – за ґратами" [65]. Каріс також підтримав створення спеціального міжнародного трибуналу для притягнення до відповідальності винних у воєнних злочинах, починаючи з найвищого рівня [64].

Ці візити демонструють активну підтримку України з боку Естонії та її лідерів, а також підкреслюють важливість співпраці у відновленні українських регіонів і забезпеченні справедливості для постраждалих від російської агресії [59].

28 червня 2023 року Президент України Володимир Зеленський провів окремі зустрічі з президентом Литви Гітанасом Науседою та президентом Польщі Анджеєм Дудою. Під час переговорів було досягнуто координації позицій перед самітом НАТО у Вільнюсі. Зеленський висловив вдячність Гітанасу Науседі за значну оборонну підтримку, яку Литва надає Україні. Зокрема, було відзначено рішення Литви придбати дві пускові установки NASAMS для передачі українській армії, а також те, що оборонна допомога становить близько 1,5% ВВП Литви [62].

23-24 серпня 2023 року президент Литви Гітанас Науседа прибув до Києва для участі в урочистостях з нагоди Дня Незалежності України. Він висловив солідарність з українським народом у боротьбі за свободу та підтвердив готовність Литви надавати підтримку й надалі. У рамках святкування Зеленський разом із Науседою на Софійській площі вручив нагороди українським військовим та ветеранам [60; 85].

3 жовтня 2023 року Міністр оборони Естонії Ханно Певкур розпочав робочий візит до України з вшанування пам'яті полеглих українських військовослужбовців біля стіни пам'яті Михайлівського Золотоверхого

монастиря у Києві. Він зустрівся з новообраним Міністром оборони України Рустемом Умеровим. На порядку денному були питання підготовки українських військових за участі естонських інструкторів, лікування та реабілітація військових в Естонії, а також подальше військове співробітництво.

Естонія оголосила про передачу Україні мобільного польового шпиталю Role 2, який буде використовуватися на передовій для порятунку життів. Це вже четвертий шпиталь, переданий Естонським центром оборонних інвестицій (ECDI) у співпраці з міжнародними партнерами.

Ці події демонструють постійну підтримку Литвою та Естонією України на шляху до перемоги, відновлення та зміцнення обороноздатності [23].

Таким чином, візити високопосадовців Балтійських країн до України демонструють зміцнення дружніх і партнерських відносин між державами, а також непохитну підтримку та солідарність з Україною у відповідь на російське вторгнення. Їхні поїздки до регіонів, що зазнали окупації, підкреслюють глибоке занепокоєння та готовність сприяти відновленню країни. Ці візити також сприяють розвитку політичної та економічної співпраці, зокрема в питаннях інтеграції України до міжнародних організацій і підтримки реформ. Присутність представників Литви, Латвії та Естонії в Україні підкреслює значущість дружніх відносин між країнами для забезпечення миру, стабільності та прогресу в регіоні та світі.

3.3. Участь добровольців з країн Балтії у складі Збройних сил України

Україна залишається відкритою для добровольців з інших країн, які прагнуть допомогти у захисті її суверенітету та територіальної цілісності. Зокрема, добровольці з Литви, Латвії та Естонії відіграють важливу роль у складі Збройних Сил України. Починаючи з 2014 року, після анексії Криму Росією та початку війни на сході України, чимало жителів Балтійських країн

виявили солідарність з Україною та вирішили підтримати українських військових у протистоянні агресору.

Прийняття Верховною Радою України у жовтні 2015 року Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо проходження військової служби у Збройних Силах України іноземцями й особами без громадянства» дозволило громадянам інших країн офіційно приєднуватися до лав ЗСУ, що підвищило боєздатність української армії та зменшило потребу в масовій мобілізації населення.

Іноземці можуть вступати до Збройних Сил України на добровільній основі за контрактом відповідно до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» 1992 року. Для цього вони мають відповідати певним вимогам, зокрема бути несудимими, відповідати віковим та медичним критеріям, а також пройти професійно-психологічний відбір. Такі особи можуть займати посади рядового, сержанта або старшини. Згідно з міжнародним гуманітарним правом, іноземці у складі ЗСУ вважаються комбатантами, тобто військовослужбовцями, які беруть участь у збройних конфліктах [28].

27 лютого 2022 року за ініціативи Президента України Володимира Зеленського було створено Інтернаціональний легіон територіальної оборони Збройних Сил України — військову частину, в якій на боці України воюють добровольці з інших країн. Основною вимогою для вступу до легіону є досвід участі в бойових діях. При цьому до його складу не допускають осіб, пов'язаних із неонацистськими, фашистськими чи расистськими організаціями. Добровольці прибувають із різних куточків світу, найбільше з США, Великої Британії, Польщі та країн Балтії.

Серед добровольців з США є Конор Кеннеді, онук колишнього президента Джона Ф. Кеннеді, який вважає, що ця війна визначить майбутнє демократії у XXI столітті. Мотивацією для багатьох іноземців є спільність цінностей з Україною, прагнення зробити свій внесок у перемогу над Росією та моральний обов'язок підтримати Україну в її боротьбі. Багато волонтерів

також вважають, що захист України є одночасно захистом Європи від російського авторитаризму. На тлі численних російських злочинів проти цивільного населення українці здобули репутацію морально сильного народу, і участь у захисті України сприймається як почесна справа.

Ідеалістичний образ американських та британських ветеранів, які долучаються до легіону, викликає захоплення і стає джерелом натхнення для інших добровольців. Вже за тиждень після створення легіону 20 тисяч осіб із 55 країн висловили готовність приєднатися до боротьби за Україну [122].

Однак не всі держави підтримують участь своїх громадян у цьому конфлікті. Наприклад, африканські країни, зокрема Нігерія, Сенегал, Алжир та Південна Африка, висловили офіційну незгоду із залученням найманців. У Нігерії МЗС категорично засуджує вербування найманців, і співробітники українського посольства в Абуджі змушені відмовляти всім добровольцям. У Південній Африці діє суворий закон проти найманців, що також перешкоджає участі місцевих громадян у війні. У результаті жоден доброволець з Африки не приєднався до Інтернаціонального легіону, що частково пояснюється бажанням африканських держав зберігати партнерські відносини з Росією [29].

Деякі країни не лише дозволяли своїм громадянам займатися волонтерською діяльністю в Україні, а й активно підтримували такі ініціативи. Наприклад, 1 березня 2022 року парламент Латвії ухвалив поправку до закону про національну безпеку, яка дозволяє громадянам країни вступати до лав Збройних Сил України. За цим законом, латвійцям заборонено служити у збройних силах, створених за межами Латвії, за винятком військових формувань України, країн ЄС та НАТО. Представник партії «Консервативні» Юріс Ранканіс заявив: «Наші громадяни, які хочуть підтримати Україну та добровільно служити там для захисту її незалежності та нашої спільної безпеки, повинні мати таку можливість». Сам Ранканіс у березні 2022 року склав депутатський мандат і вирушив до України як доброволець.

Медичні працівники також активно відгукувалися на заклики України про допомогу. Наприклад, після публікації Міністерством охорони здоров'я Литви заклику до волонтерів, за кілька днів було подано 360 заявок. В Естонії на боці України добровольцями стали десять громадян, тоді як стільки ж осіб воюють проти України на боці Росії. Міністр оборони Естонії Ханно Певкур наголосив, що участь у війні на стороні агресора в Естонії є кримінальним злочином. Так, 10 березня 2023 року суд Естонії заарештував трьох проросійських політиків, серед яких Арво Петерсон — громадянин Естонії та лідер руху *Koos*, який неодноразово висловлював підтримку діям Росії та відвідував окуповані території України за сприяння російської «благодійної організації». Інші затримані — естонець Денис Роотсі та громадянин РФ із посвідкою на проживання Андрій Андронов [7].

Крім Інтернаціонального легіону, в Україні діють добровольчі батальйони. Наприклад, Грузинський національний легіон, заснований у 2014 році, включає громадян Литви та Латвії і брав участь у боях за Луганський аеропорт і Дебальцеве. Це вперше в історії України, коли до складу Збройних Сил офіційно включено іноземців. Ще одним прикладом є білоруський добровольчий полк імені Кастуся Калиновського, сформований у лютому 2022 року для захисту України, до якого також увійшли громадяни Литви [27].

Литва дотримується миролюбної зовнішньої політики та не має територіальних конфліктів із сусідами (за винятком Росії). Водночас країна активно бере участь у міжнародних миротворчих операціях, що сприяє підтримці союзників і наданню бойового досвіду своїм військовослужбовцям. Литовці, які воюють на боці України, пояснюють свій вибір історичними причинами та неприязню до Росії. Однак із початком війни кількість добровольців із Литви зменшилася. Це пов'язано з високим ризиком загибелі, думками на кшталт «це не моя війна» та психологічним напруженням [112].

Іноземні добровольці також стикаються з втратами. У березні 2023 року під Бахмутом у Донецькій області загинув перший естонець — учасник

Українського інтернаціонального легіону, колишній офіцер Сил оборони Естонії Іво Юрак [48].

Отже, у боротьбі з агресором Україну підтримали добровольці з Балтійських країн, які приєдналися до лав Збройних Сил України. Це свідчить про високий рівень взаємодовіри та співпраці, що відкриває перспективи для подальшого зміцнення відносин між Україною та країнами Балтії.

РОЗДІЛ 4.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОКРАЩЕННЯ ІМІДЖУ УКРАЇНИ В КРАЇНАХ БАЛТІЇ

4.1. Основні виклики у коригуванні іміджу України

Під час формування та коригування іміджу України необхідно враховувати ключові чинники, які впливають на його створення. До таких чинників належать:

Природно-ресурсний потенціал, культурна та історична спадщина: географічне розташування, розміри території, протяжність державних кордонів, доступ до морів, а також історичні події, які вплинули на розвиток держави. Це включає завоювання, науково-географічні відкриття, внесок видатних українців та їхню роль у становленні країни. Також враховуються форма державного устрою та структура управління.

Соціально-психологічні фактори: настрої суспільства, форми суспільно-політичної інтеграції, особливості діяльності громадських і політичних об'єднань, а також моральні аспекти розвитку українського суспільства.

Економічна стабільність і правова система: рівень доходів населення, обсяги інвестицій, фінансова забезпеченість бюджетів різних рівнів, захист прав і свобод економічних суб'єктів, функціонування ринкової економіки, відповідність законодавства міжнародним стандартам, а також ефективність державного управління в різних сферах [100].

Останніми роками Україна стала об'єктом уваги міжнародної спільноти як держава, що прагне до європейських цінностей, демократії та свободи. Водночас, на шляху до створення позитивного іміджу країни залишаються певні проблеми, які потребують вирішення.

Основними перешкодами для ефективного коригування іміджу України є такі фактори:

- повільний темп реалізації реформ;

- недостатня ефективність заходів у боротьбі з корупцією;
- негативний вплив російсько-української війни на формування позитивного образу країни на міжнародній арені;
- активна інформаційна війна з боку Росії, включно з поширенням пропаганди;
- складні відносини із сусідніми державами;
- економічна нестабільність і низький рівень життя в окремих регіонах;
- обмеженість ресурсів для організації масштабних іміджевих кампаній і проведення зовнішньої інформаційної політики для покращення міжнародного іміджу України.

З початком російського вторгнення в Україну 24 лютого 2022 року світові країни поділилися на тих, хто підтримує Україну, і тих, хто схиляється до підтримки Росії. Це значно впливає на міжнародний імідж України. Наприклад, Угорщина, хоч і публічно заперечує проросійську орієнтацію, демонструє суперечливу позицію. Зокрема, парламент країни не підтримав резолюцію про арешт президента Росії Володимира Путіна, що свідчить про певну підтримку дій Кремля.

За правління прем'єр-міністра Віктора Орбана Угорщина неодноразово висловлювала неоднозначне ставлення до України та її подій. Так, Орбан заявляв, що Закарпаття є "історичною територією Угорщини", висловлював невдоволення українським законом про мову, що зобов'язує шкільну освіту державною мовою, та ставив під сумнів статус України як держави, називаючи її "нічийною землею", що існує завдяки зовнішньому фінансуванню. Крім того, уряд Угорщини опублікував відеоролик із картою, на якій окупований Крим не позначений як частина України [80].

Ці заяви створюють негативний образ України серед угорського населення та міжнародної спільноти. Водночас, за даними дослідження неурядової організації GLOBSEC, 90% угорців підтримують Україну. Проте 41% респондентів вважають, що українці отримують допомогу за рахунок угорських громадян, які потребують її більше. Щодо санкцій проти Росії, лише

54% угорців підтримують їх продовження до моменту деокупації українських територій. У свою чергу, лише 27% опитаних вважають Росію стратегічним партнером, що на 8% менше, ніж у попередньому році [56].

Схожа ситуація спостерігається із сусідньою Білоруссю, яка виступає союзником Росії, активно підтримує її у війні проти України та надала свої території для російського наступу. У 2022 році, згідно з опитуванням, 35% білорусів не підтримували військові дії Росії в Україні. Частка противників дій Росії становила 45%, тоді як прихильників – 30%. Лише 12% респондентів вважали, що Білорусь повинна засудити дії Росії, тоді як тільки 2% закликали до засудження дій України. При цьому 42% опитаних частково погоджувались із тим, що війна в Україні не має сенсу, а 32% вважали, що вона має сенс. Приблизно 40% мешканців Білорусі вірили, що російські війська не застосовують зброю проти цивільного населення. Позитивне ставлення до Росії виявили 71% респондентів, тоді як до України – 65% [30].

У 2023 році дані з Литви свідчать, що 62% литовців активно підтримують Україну, надаючи фінансову допомогу, роблячи пожертви або беручи участь у ініціативах на підтримку України [74]. Водночас 90% литовців мають негативне ставлення до Росії, хоча залишаються ті, хто підтримує її дії [121].

У Латвії, станом на 2023 рік, боротьбу України за незалежність підтримують повністю або частково 82% населення, що на 6% більше, ніж у березні 2022 року. Лише 4% опитаних виражають підтримку Володимиру Путіну та російському вторгненню, що вдвічі менше порівняно з попереднім роком [88].

У жовтні 2023 року стало відомо, що в Естонії значно знизилася підтримка прийому українських біженців. У першій половині 2023 року ідею прийняття біженців підтримували від 74% до 82% естонських респондентів, але у вересні цей показник зменшився до 66%. Серед представників інших національностей підтримка прийому коливалася в межах 48-56%, а у вересні впала до 46%. Проти прийому біженців висловилися 33% респондентів, а 10%

не мали чіткої позиції. У травні 73% жителів Естонії вважали, що країна повинна приймати українських біженців за необхідності [6].

Україна та країни Балтії мають схожу історію і спільного ворога – Росію. Через географічну близькість і велику частку російського населення в цих країнах вплив російської пропаганди залишається значним. Пропагандистські наративи, спрямовані проти України, впливають на її сприйняття в країнах Балтії, створюючи додаткові труднощі для формування позитивного іміджу.

До повномасштабного вторгнення Україна витратила 7 млн грн щорічно на підтримку української громади за кордоном та проведення інформаційних кампаній. У той же час Росія спрямовувала 1,4 млрд доларів США на фінансування інформаційної діяльності, яка велась 30 мовами, щоб поширювати офіційні російські погляди на глобальні події [89]. З 2022 року витрати Росії на пропаганду зросли на понад 1,9 млрд доларів США [69]. Це свідчить про необхідність збільшення уваги та фінансування України на розвиток іміджевих кампаній, спрямованих на подолання антиукраїнської пропаганди та формування позитивного образу країни на міжнародній арені.

Високий рівень корупції в Україні значною мірою впливає на її міжнародний імідж. На рисунку 4.1 відображено, як українці сприймають проблему корупції у своїй країні. Після початку повномасштабної війни корупція залишається для України серйозною проблемою: 89% громадян наголошують на її поширеності, з яких 81% вважають політичну корупцію найсерйознішою формою цього явища. Незважаючи на певне покращення громадської обізнаності щодо корупції, 94% респондентів досі вважають її широко поширеною. Кількість тих, хто переконаний у зростанні рівня корупції від початку війни, перевищує кількість тих, хто вважає, що ситуація покращилася, що свідчить про значну поляризацію суспільства в оцінках цієї проблеми.

Інформованість про антикорупційні реформи, заходи та кампанії державних і громадських організацій у порівнянні з 2018 роком знизилася, однак громадяни стали краще оцінювати їхню ефективність. Близько 80%

громадян готові брати участь у мітингах та протестах, але більшість віддає перевагу пасивним формам участі, таким як поширення інформації про корупцію через ЗМІ та соціальні мережі (31%) або ініціювання та підписання електронних петицій (27%).

Країни Балтії активно підтримують Україну в її прагненні до демократії, верховенства права та подолання корупції. Водночас, Литва, Латвія та Естонія, які мають власний досвід боротьби з корупцією і протидії російському впливу, добре усвідомлюють важливість цих реформ для України. Балтійські держави можуть критично оцінювати рівень корупції в Україні, однак водночас надають суттєву допомогу в її подоланні та підтримують процес реформування.

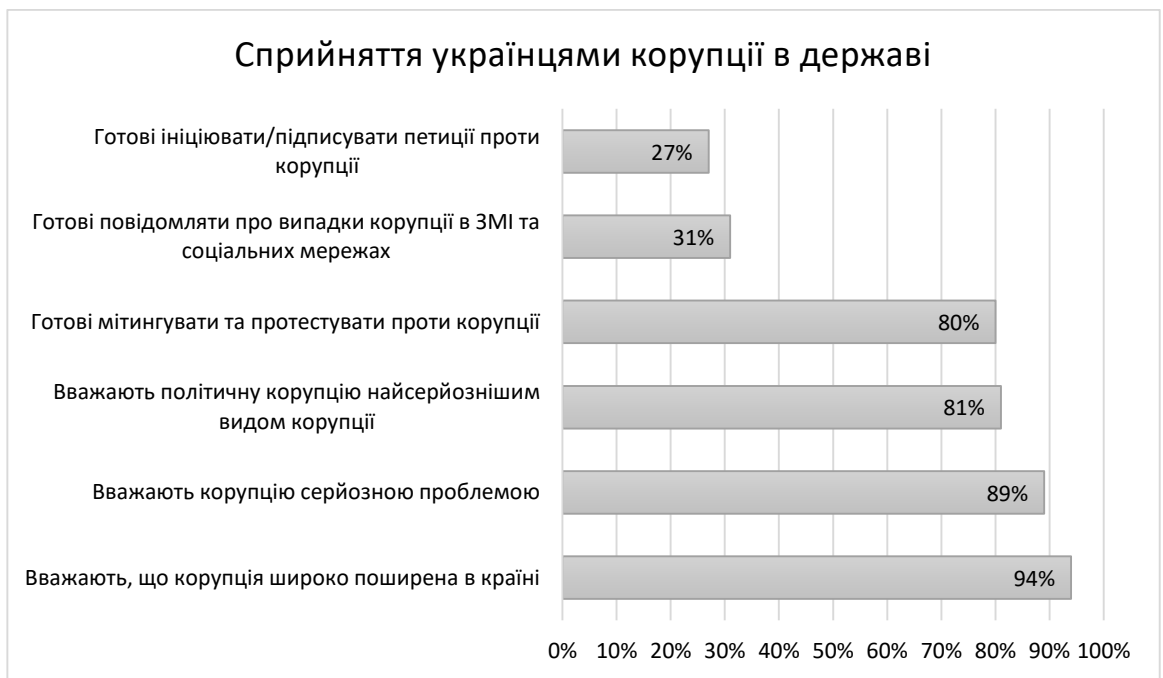

Рис. 4.1. Сприйняття українцями корупції в державі (2023 р.) [77].

У вересні 2023 року президент Литви наголосив, що проблема корупції в Україні суттєво впливає на рішення західних партнерів щодо постачання зброї Києву. Він підкреслив, що це має критичне значення, оскільки держави, які підтримують Україну, є демократичними і зобов'язані враховувати суспільні настрої та думку виборців [35].

Ще до початку повномасштабної війни, у лютому 2022 року, Україна та Латвія підписали угоду про спільну боротьбу з корупцією. У рамках співпраці Національне агентство з питань запобігання корупції України (НАЗК) і Бюро із запобігання та боротьби з корупцією Латвії (KNAVB) ще у 2017 році уклали Меморандум про взаєморозуміння. Документ передбачав обмін інформацією, спільні консультації з перевірки декларацій державних службовців, моніторинг дотримання норм щодо конфлікту інтересів та інших обмежень [91].

Навесні 2023 року міжнародний скандал, пов'язаний із естонською допомогою Україні, поставив під сумнів довіру до використання гуманітарних коштів. Естонія та Україна створили спільну слідчу групу для розслідування можливих зловживань, пов'язаних із 1,5 млн євро, наданих некомерційним фондом Slava Ukraini. У квітні того ж року з'ясувалося, що ці кошти були переведені до приватної компанії IC Construction, яка мала сумнівного власника і займалася виключно операціями з естонським фондом. Доходи цієї компанії в попередньому році склали лише 250 тис. євро [20]. Такий випадок, враховуючи вагому роль Естонії в підтримці України, може негативно позначитися на репутації країни та її сприйнятті в Балтії.

Отже, питання покращення іміджу України залишається важливим у контексті співпраці з іншими державами, дипломатичних зусиль та залучення іноземних інвестицій. Попри значний потенціал і досягнення, Україна стикається із викликами у формуванні позитивного міжнародного образу. Основними проблемами є: вплив медіа, геополітичні конфлікти, економічні труднощі та необхідність реформ. Розв'язання цих проблем потребує активної комунікаційної політики, спрямованої на створення позитивного іміджу країни. Це включає культурні обміни, інформаційні кампанії, розвиток міжнародних партнерств та співпрацю з іншими державами. Формування позитивного іміджу – це тривалий і складний процес, проте він є ключовим для зміцнення позицій України на світовій арені.

4.2. Шляхи та перспективи покращення сприйняття України в Литві, Латвії та Естонії

Експерти в галузі іміджології вважають, що найуспішніше формування національного іміджу відбувається через проведення масштабних розважальних заходів. В Україні прикладами таких подій стали «Євро-2012», «Євробачення», Одеський кінофестиваль, а також львівські ярмарки, що привертають увагу завдяки оригінальним темам і креативному підходу [70].

Для зміцнення позитивного іміджу важливо популяризувати культуру та цінності країни. Це включає захист прав людини, вирішення соціальних проблем, підтримку дітей і літніх людей, а також демонстрацію ініціативності. Ефективна державна інформаційна політика та продумана стратегія брендингу є необхідними інструментами для використання потенціалу країни у цій сфері. Вони можуть значно покращити сприйняття України на міжнародній арені й створити привабливий національний бренд [43].

З початком повномасштабної війни Україна опинилася в центрі світової уваги. Президент Володимир Зеленський був визнаний людиною року за версіями журналів TIME та Financial Times, які назвали його «втіленням хоробрості та стійкості українського народу». Головнокомандувач ЗСУ Валерій Залужний увійшов до списку 100 найвпливовіших людей світу. У 2022 році Україна здобула перемогу на «Євробаченні», під час якого представники країни закликали підтримати «Азовсталь», незважаючи на заборону політичних закликів на цьому конкурсі. Також Україна була відзначена Нобелівською премією миру.

23 червня 2022 року Європейська Рада надала Україні статус кандидата на вступ до Європейського Союзу. Крім того, 1 липня 2022 року ЮНЕСКО визнала український борщ об'єктом нематеріальної культурної спадщини, що потребує термінової охорони. Розгляд цього питання було перенесено на ранній термін через російську агресію [71].

У нинішній період, коли Україна є у фокусі світової спільноти, відкривається унікальна можливість для покращення її іміджу. Це також дозволяє поширити українські культурні цінності та унікальні досягнення на міжнародному рівні, сприяючи створенню позитивного образу країни.

З початком повномасштабної російської агресії до України значно почастишали візити високопосадовців з країн Балтії. Литва, Латвія та Естонія активно підтримують Україну, надаючи значну допомогу та сприяючи її прагненню стати членом ЄС і НАТО. Це створює чудові умови для поглиблення дружніх відносин із країнами Балтії та формування позитивного іміджу України.

Для посилення іміджу України в країнах Балтії доцільно реалізувати низку ініціатив. Зокрема, інформаційні кампанії, які підвищують обізнаність балтійських громадян про українську культуру, історію та досягнення в таких галузях, як наука, технології та мистецтво.

Ще одним напрямком є співпраця в освітній сфері, яка включає обмін студентами та викладачами між українськими та балтійськими університетами, а також організацію спільних культурних і навчальних заходів. Наприклад, у 2018 році Україна та Естонія започаткували спільний проєкт з розвитку інклюзивної освіти. Проєкт передбачав підготовку вчителів і психологів для роботи з дітьми, які мають особливі освітні потреби, а також професійну орієнтацію учнів і консультації для батьків [90]. У 2021 році в межах цього проєкту обговорювалися питання навчання учнів із серйозними порушеннями розвитку, удосконалення положень про спеціальні класи, організація дистанційного навчання під час пандемії, створення спеціальних методик і підготовка педагогів для роботи з дітьми з особливими потребами.

У 2022 році Міністерство освіти і науки України спільно з Тартуським університетом (Естонія) реалізували освітню програму StarterNetwork, яка включала серію вебінарів для розвитку інноваційного та підприємницького потенціалу українських університетів. Ця програма спрямовувалася на передачу естонського досвіду у створенні ефективних стартап-екосистем.

У жовтні-грудні 2023 року в межах програми були проведені вебінари, такі як:

- «Створення спільних платформ: ініціативи для посилення взаємодії з бізнесом» (16 жовтня 2023 р.);
- «Різноманіття у підприємстві» (23 жовтня 2023 р.);
- «Краш-курс для університетських стартапів/спін-оффів» (13–14 листопада 2023 р.);
- «3-хвилинний пітчінг тез для університетських стартапів/спін-оффів» (4 грудня 2023 р.).

Фахівці ділилися найкращими практиками, які застосовуються в Естонії (Startup Estonia), університетах і компаніях. Обговорювалися приклади успішних стартапів, партнерств та побудови ефективних екосистем у співпраці з корпораціями, що може слугувати зразком для України.

З 1 березня до 3 травня 2023 року Міністерство освіти і науки України разом із Міністерством освіти, науки та спорту Литовської Республіки та Науково-дослідною радою Литви організували конкурс спільних українсько-литовських науково-дослідних проєктів, які реалізовуватимуться у 2024–2025 роках. Основні напрями включають:

- підвищення енергоефективності та розвиток енергетичних технологій;
- створення технологій оборонного призначення;
- збереження довкілля та раціональне природокористування;
- дослідження у сфері наук про життя;
- нові методи лікування та профілактики поширених захворювань, біотехнологія, біоінженерія, генетика;
- розробка інноваційних матеріалів і речовин;
- впровадження передових виробничих технологій, зокрема лазерних, прецизійних, механотронних, робототехнічних, плазмових, оптоелектронних, сенсорних технологій тощо;
- дослідження актуальних соціальних та гуманітарних проблем [31].

Аналогічний конкурс спільних українсько-латвійських науково-дослідних проєктів для 2023–2024 років оголосили в червні 2023 року. Основними пріоритетами цього конкурсу визначено:

- розвиток енергетики та підвищення енергоефективності;
- заходи з охорони довкілля та раціонального природокористування, включаючи дослідження хімічного забруднення морських акваторій і впливу мікропластику;
- розробка нових технологій для профілактики та лікування поширених захворювань, дослідження у галузі біотехнології, біоінженерії та генетики;
- вивчення новітніх матеріалів і їх практичне застосування;
- дослідження в соціальних та гуманітарних науках [32].

Співпраця в галузі культури: організація культурних обмінів, фестивалів, виставок та інших заходів для популяризації української культури. У лютому 2022 року розпочався естонсько-український проєкт UART'N'BUSINESS, першу презентацію якого провели в арт-просторі FREEDOM. У заході взяли участь радник із економічних та політичних питань Посольства Естонії в Україні В. Соосаар та Перший секретар Посольства України в Естонії Л. Третьак.

UART'N'BUSINESS є спільною ініціативою Тартуського Центру креативних індустрій (Естонія) та Херсонської торгово-промислової палати. Проєкт фінансується в рамках Програми розвитку співробітництва та гуманітарної допомоги Міністерства закордонних справ Естонії й триватиме до листопада 2023 року. Його мета – підтримка українських малих і середніх підприємств, митців, ремісників, дизайнерів та стартапів у вдосконаленні їхніх навичок інтернет-маркетингу та онлайн-продажів, а також у створенні можливостей для виходу на міжнародні ринки. Проєкт орієнтований на тих, хто прагне об'єднати творче самовираження з фінансовою грамотністю та ефективно реалізовувати креативні ідеї [78].

Результати проєкту включають:

- Конференція «CASES: Product Design» (17 червня 2021 р.) – присвячена цифровим продуктам, створеним українськими командами;
- Кейси «CASES: Marketing, Strategy & PR» (8 грудня 2021 р.) – успішні стратегії розвитку брендів, маркетингових комунікацій і PR;
- Марафон Креативної Практики (4 квітня 2022 р.) – онлайн-лекції та майстер-класи українських експертів із дизайну, інтерфейсів, саморозвитку та фрілансу;
- Дизаріум (22 жовтня 2023 р.) – перша з початку повномасштабного вторгнення росії в Україну некомерційна конференція з дизайну у Львові, що стала ключовою подією для професійної спільноти.

У серпні 2023 року Естонія заявила про готовність стати провідником українських культурних ініціатив у країнах ЄС. Тимчасовий виконувач обов'язків міністра культури та інформаційної політики України Р. Карандеєв провів зустріч із головою Комітету закордонних справ парламенту Естонії М. Міхкелсоном для обговорення ключових напрямків співпраці. Р. Карандеєв наголосив на важливості підтримки видавничої справи та просування української літератури за кордоном. Він акцентував на необхідності активного виходу на європейський книжковий ринок, розширення співпраці з асоціаціями та видавництвами країн ЄС, а також реалізації програми перекладу творів українських авторів [18].

Також у серпні 2023 року українські та латвійські митці об'єдналися для реалізації культурного проєкту під назвою «Ukraine. Residence of Freedom». Цей шестиденний благодійний захід висвітлював тему свободи через сучасне мистецтво. Подія проходила в центрі Риги, у Rātes pasāža та приміщенні Ризької думи, і була відкритою для всіх охочих [46].

У червні 2023 року Україна та Литва оголосили про співпрацю у сфері діджиталізації культурної спадщини України [92]. У серпні того ж року до Дня незалежності України стартував міжнародний культурний проєкт UREHERIT, присвячений збереженню архітектурної спадщини. Проєкт ініціювала

Асоціація архітекторів Литви, а фінансування в розмірі 1 млн євро було забезпечено через програму ЄС «Креативна Європа».

UREHERIT має на меті дослідження спадщини як ресурсу для сталого відновлення в культурному, соціальному, екологічному та економічному аспектах. Основні завдання включають збереження, переосмислення та акцентування національної й місцевої культурної ідентичності, а також інтеграцію спадщини у процеси відновлення. У рамках проєкту будуть розроблені рекомендації щодо оцінки цінності та шкоди архітектурної спадщини, а також стратегії сталого, економічно доцільного та культурно значущого відновлення.

Проєкт передбачає створення рекомендацій для комплексного ремонту житлових будівель, організацію архітектурних конкурсів і запуск програми безперервного професійного розвитку, яка враховує збереження спадщини. Першою публічною подією проєкту стала конференція «UREHERIT: архітектори за спадщину в Україні», що відбулася 13 жовтня 2023 року [79].

Отже, формування позитивного іміджу України в країнах Балтії є актуальним завданням, яке потребує комплексного підходу та координації зусиль між українськими державними установами й зацікавленими сторонами в регіоні. Слід зосередити увагу на розвитку культурного обміну, проведенні публічних інформаційних кампаній, а також реалізації спільних освітніх і культурних проєктів. Позитивний імідж України має сприяти підтримці й співпраці, формуючи прихильне ставлення до держави та її досягнень. Хоча цей процес потребує часу і стійких зусиль, він є ключовим для покращення відносин і взаємодії між Україною та країнами Балтії.

ВИСНОВКИ

Таким чином, проведене дослідження дозволяє зробити низку висновків.

Імідж держави — це комплекс уявлень, переконань та вражень, які формують сприйняття країни серед інших. Позитивний імідж сприяє міжнародному успіху, полегшує укладання вигідних угод і зміцнює зовнішні зв'язки. У той же час негативний імідж може дестабілізувати міжнародні відносини та створювати підґрунтя для конфліктів. Дослідження таких науковців, як Є. Ромат, Н. Хазратова, К. Болдінг, М. Котам, С. Анхольт, В. Кривошеїн, В. Антемюк і Л. Губерський, підкреслюють важливість іміджу держави у політичній, економічній та культурній сферах.

Формування іміджу України в Литві, Латвії та Естонії є складним і багатогранним процесом, на який впливають культурні, політичні, економічні та соціальні чинники. Основна мета цього процесу полягає у сприянні співпраці між державами, формуванні позитивного уявлення про Україну та демонстрації досягнень її народу. Дипломатичні відносини, встановлені між Україною та країнами Балтії у 1992 році, стали основою для динамічного розвитку співпраці.

Культурний обмін, спільні освітні проекти та обмін досвідом свідчать про поглиблення взаєморозуміння. Балтійські країни визнали Голодомор в Україні актом геноциду, висловлюючи солідарність із жертвами сталінського режиму. Торговельно-інвестиційні зв'язки між Україною та країнами Балтії мають значний потенціал для подальшого зростання, хоча й зазнавали впливу геополітичних викликів. Загалом, співпраця між Україною та країнами Балтії розвивається на перспективній основі, базуючись на партнерстві та взаєморозумінні.

Культура, спорт і туризм є важливими чинниками формування та підтримання позитивного іміджу держави. Вони впливають на міжнародне сприйняття країни, сприяють зміцненню партнерських відносин і розширенню співпраці на міжнародній арені. Культурна спадщина є відображенням

багатства й унікальності національної культури, а також її внеску в глобальну спадщину. Спортивні успіхи прославляють країну, демонструючи високий рівень професійності та командного духу. Туризм стимулює міжкультурну взаємодію, економічний розвиток і культурний обмін, привертаючи увагу до країни та зміцнюючи її позиції у міжнародному співтоваристві.

Російська пропаганда докладає зусиль для створення негативного образу України серед жителів Балтійських країн, використовуючи дезінформацію та поширення фейкових новин про події в Україні. Для посилення напруги у відносинах між Україною та Литвою, Латвією й Естонією вона наголошує на таких темах, як історичні питання, мовна політика, друк нових підручників, нібито участь іноземних найманців у війні на боці України, корумпованість і некомпетентність української влади. Пропаганда також поширює наративи про те, що росіяни, українці та білоруси є частиною однієї нації, яка має об'єднатися в єдину «велику країну», і що Захід спровокував конфлікт, а дії Росії є превентивними. Для поширення своїх ідей Росія активно залучає російську діаспору в країнах Балтії, використовуючи її як інструмент для формування негативного іміджу України.

Україна та країни Балтії об'єднують спільні цінності, схожа історична спадщина та географічна близькість. Під час повномасштабного російського вторгнення Литва, Латвія та Естонія продемонстрували найбільшу підтримку Україні, враховуючи співвідношення допомоги до власного ВВП. Ця підтримка охоплює фінансову, гуманітарну, військову допомогу, а також моральну підтримку, яка має велике значення. Переважна більшість населення цих країн солідарна з Україною у її боротьбі за свободу та прагненні інтегруватися до ЄС і НАТО.

Високопосадовці країн Балтії регулярно відвідують Україну, демонструючи свою підтримку. Українська діаспора та біженці, які були змушені залишити батьківщину, поширюють українські цінності в Литві, Латвії та Естонії. Разом із місцевими жителями вони ініціюють спільні

проекти, культурні заходи та зустрічі, спрямовані на формування позитивного іміджу України.

У боротьбі проти агресора Україну підтримали військовослужбовці-добровольці з країн Балтії, які долучилися до лав ЗСУ. Це демонструє високий рівень довіри та партнерства, що відкриває нові можливості для подальшого зміцнення відносин між Україною та балтійськими державами.

Нині Україна стикається з викликами у формуванні свого міжнародного іміджу, значною мірою зумовленими російсько-українською війною. Основними проблемами у цьому процесі є медійний вплив, геополітичні конфлікти, економічні труднощі та необхідність здійснення реформ. Ефективним рішенням може стати активна комунікаційна стратегія, орієнтована на покращення сприйняття України. Ця стратегія передбачає підтримку культурного обміну, організацію інформаційних кампаній, розвиток міжнародних зв'язків та тісну співпрацю з іноземними партнерами.

Імідж України в країнах Балтії демонструє позитивну динаміку та має потенціал для подальшого розвитку. Сприятли цьому допомагають зусилля української влади, спрямовані на популяризацію національної культури, поширення правдивої інформації про досягнення країни та постійне вдосконалення її іміджу, зокрема через боротьбу з корупцією, реалізацію реформ та забезпечення економічної стабільності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аналіз і синтез. URL: https://vue.gov.ua/Аналіз_і_синтез (дата звернення: 11.07.2024).
2. Аналізуємо російську пропаганду в 11 європейських країнах – дослідження ДМ. URL: <https://go.detector.media/analizuyemo-rosijsku-propagandu-v-11-yevropejskih-krayinah-doslidzhennya-dm/> (дата звернення: 15.09.2024).
3. Антемюк В. Імідж політичної партії як відображення політичної свідомості сучасного українського суспільства. URL: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/28498/Антемюк%20Віктор%20Дмитрович.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 01.07.2024).
4. Балтійська солідарність. Як Литва, Латвія та Естонія допомагають Україні і кому це не подобається. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-62755030> (дата звернення: 26.07.2024).
5. Бойко А. Імідж: класифікація, його структурні елементи. Факторна модель іміджу. Вісник державної служби України. 2011. № 5. С. 50-55.
6. В Естонії рекордно впала підтримка прийому біженців з України – опитування. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2023/10/4/7422577/> (дата звернення: 01.10.2024).
7. В Естонії суд заарештував трьох проросійських політиків. Один з них перед виборами їздив до окупованого Донецька. URL: <https://babel.ua/news/91480-v-estoniji-sud-zaareshtuvav-troh-prorosiyskih-politikiv-odin-z-nih-pered-viborami-jizdiv-do-okupovanogo-donecka> (дата звернення: 23.07.2024).
8. В МЗС відбувся Перший форум культурної дипломатії України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/248206438> (дата звернення: 12.09.2024).

9. Визнання Голодомору актом геноциду в світі. URL: <https://holodomormuseum.org.ua/vyznannia-v-sviti-holodomoru-aktom-henotsydu/> (дата звернення: 16.07.2024).
10. Володимир Зеленський обговорив з міністрами закордонних справ країн Балтії підтримку України під час російської агресії. URL : <https://president.gov.ua/news/volodimir-zelenskij-obgovoriv-z-ministrami-zakordonnih-sprav-74833> (дата звернення: 17.07.2024).
11. Глава МЗС Литви відвідав Україну та підтримав створення трибуналу для Путіна. URL : <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/03/15/7135994/> (дата звернення: 02.07.2024).
12. Голова уряду Литви прибула з візитом до України. URL: https://lb.ua/world/2022/11/26/537186_golova_uryadu_litvi_pribula_z_vizitom.html (дата звернення: 20.08.2024).
13. Голови МЗС семи країн Північної Балтії прибули до Києва. URL : https://lb.ua/society/2022/11/28/537339_golovi_mzs_semi_krain_pivnichnoi.html (дата звернення: 11.08.2024).
14. Голови урядів України та Литви відвідали Бородянку на Київщині. URL : <https://www.radiosvoboda.org/a/news-ukrayina-lytva-premyery-borodianka/31797352.html> (дата звернення: 27.08.2024).
15. Данилов. В. Особливості формування політичного іміджу держави. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/danylov_osoblyvosti.pdf (дата звернення: 12.10.2024).
16. День вишиванки: як живеться українській діаспорі в Латвії. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/27029670.html> (дата звернення: 15.09.2023).
17. До десяти громадян Естонії воюють проти України на боці РФ. URL : <https://www.eurointegration.com.ua/news/2023/03/12/7157837/> (дата звернення: 26.08.2024).
18. Естонія готова бути провідником українських культурних ініціатив у країнах Євросоюзу – МКІП. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric->

culture/3753199-estonia-gotova-buti-providnikom-ukrainskih-kulturnih-iniciativ-u-krainah-evrosouzu-mkip.html (дата звернення: 09.10.2024).

19. Естонія передала Україні робота-розмінувальника, названого на честь нашої армійської спортсменки. URL: <https://armyinform.com.ua/2023/09/01/estoniya-peredala-ukrayini-robota-rozminuvalnyka-nazvanogo-na-chest-nashoyi-armijskoyi-sportsmenky/> (дата звернення: 11.10.2024).

20. Естонія та Україна разом розслідуватимуть витрату €1,5 мільйона з фонду Slava Ukraini. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3736930-estonia-ta-ukraina-razom-rozsliduvatimut-vitratu-15-miljona-z-fondu-slava-ukraini.html> (дата звернення: 25.10.2024).

21. Єремєєва І. Теоретико-методологічні аспекти поняття міжнародний імідж держави. URL: <https://bibliotekanauki.pl/articles/2163432> (дата звернення: 12.08.2024).

22. Жорсткіші санкції щодо РФ та допомога біженцям: прем'єр-міністри Литви та України зустрілися у Києві. URL : <https://suspilne.media/227818-zorstkisi-sankcii-sodo-rf-ta-dopomoga-bizencam-premer-ministri-litvi-ta-ukraini-zustrilisa-u-kievi/> (дата звернення: 15.08.2024).

23. З візитом у Київ прибув міністр оборони Естонії: анонсував передачу польового шпиталю. URL: <https://espresso.tv/z-vizitom-u-kiiiv-pribuv-ministr-oboroni-estonii-anonsuvav-peredachu-polovogo-shpitalyu> (дата звернення: 10.10.2024).

24. Зеленський зустрівся з президентом Латвії і прем'єром Польщі, які прибули в Київ. URL : <https://www.radiosvoboda.org/a/news-prezydent-latvii-premier-polshchi-kyiv/32026343.html> (дата звернення: 28.08.2024).

25. Зернецька О. В. Глобальний розвиток системи масової комунікації і міжнародні відносини. К. : Освіта, 1999. – 351 с.

26. Імідж України в контексті міжнародних рейтингів. Проблеми міжнародних відносин: Зб. наук. пр. К.: КиМУ, 2010. Вип. 1. С. 90-107.

27. Іноземні легіони проти агресії Росії: хто і де допомагає Україні. URL: <https://kp.ua/ua/politics/a659353-inozemni-lehioni-proti-ahresiji-rosiji-khto-i-de-dopomahaje-ukrajini> (дата звернення: 22.07.2024).
28. Іноземці у складі ЗСУ: кого беруть та що гарантують. URL : <https://armyinform.com.ua/2023/01/10/inozemczu-u-skladi-zsu-kogo-berut-ta-shho-garantuyut/> (дата звернення: 22.07.2024).
29. Інтернаціональний легіон: стало відомо, чому добровольці з Африки не можуть приїхати воювати в Україну. URL: <https://www.unian.ua/war/internacionalniy-legion-stalo-vidomo-chomu-dobrovolci-z-afriki-ne-mozhut-prijhati-vojuvati-v-ukrajinu-novini-vtorgnennya-rosiji-v-ukrajinu-11749333.html> (дата звернення: 22.07.2024).
30. Кількість білорусів, які підтримують війну Росії в Україні, суттєво знизилася — опитування Chatham House. URL: <https://mind.ua/news/20246772-kilkist-bilorusiv-yaki-pidtrimuyut-vijnu-rosiyi-v-ukrayini-suttevo-znizilasya-opituvannya-chatham-h> (дата звернення: 16.10.2024).
31. Конкурс спільних українсько-литовських науково-дослідних проєктів для реалізації у 2024 – 2025 роках. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/konkurs-spilnih-ukrayinsko-litovskih-naukovo-doslidnih-proyektiv-dlya-realizaciyi-u-2024-2025-rokah> (дата звернення: 09.10.2024).
32. Конкурс українсько-латвійських науково-дослідних проєктів на 2023-2024 роки. URL: <https://udhtu.edu.ua/konkurs-ukrayinsko-latvijskyh-naukovo-doslidnyh-proyektiv-na-2023-2024-roky> (дата звернення: 09.10.2024).
33. Корнієнко В. Денисюк С. Імідж України у внутрішньополітичних і геополітичних контекстах сучасності. URL: https://www.academia.edu/45606434/імідж_України_у_внутрішньополітичних_і_геополітичних_контекстах_сучасності (дата звернення: 18.07.2024).
34. Короленко Н. Міжнародна репутація країни як фактор підвищення міжнародної конкурентоспроможності: логістичний аспект. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nv_2018_2_9 (дата звернення: 18.07.2024).

35. Корупція в Україні впливає на постачання зброї — президент Литви. URL: <https://suspihne.media/565991-korupcia-v-ukraini-vplivae-na-postacanna-zbroi-prezident-litvi/> (дата звернення: 15.10.2024).
36. Кривошеїн В. В. Іміджологема: поняття, структура / В. В. Кривошеїн // Вісн. Дніпроперовськ. Ун-ту. Соціологія. Філософія. Політологія. – Вип. 8. – Д. : ДНУ, 2002. С. 188–192.
37. Культурна політика України: національна модель у європейському контексті : аналіт. доп. / С. І. Здіорук, О. М. Литвиненко, О. П. Розумна; за ред. С. І. Здіорука. К. : НІСД, 2012. 64 с.
38. Латвійським добровольцям з 1 березня дозволили захищати Україну. URL: <https://dailylviv.com/news/sytuatsiyi-i-pryhody/latviiskym-dobrovolttsyam-z-1-bereznya-dozvolily-zakhyshchaty-ukrayinu-parlament-latviyi-97392> (дата звернення: 03.07.2024).
39. Латвія виганяє з країни 3,2 тисячі росіян. URL: <https://glavcom.ua/world/observe/latvija-vihanjaje-z-krajini-3-2-tisjachi-rosijan-960524.html> (дата звернення: 19.10.2024).
40. Латвія наполягатиме на покаранні причетних до воєнних злочинів в Україні – прем'єр Каріньш відвідав Бучу та Ірпінь. URL : <https://suspihne.media/416553-latvia-napolagatime-na-pokaranni-pricetnih-do-voennih-zlociniv-v-ukraini-premer-karins-vidvidav-bucu-ta-irpin/> (дата звернення: 14.09.2024).
41. Литва, Латвія та Естонія: що пишуть про Україну країни Балтії та який вплив на це має російська пропаганда. URL: <https://spravdi.gov.ua/lytva-latviya-ta-estoniya-shho-pyshut-pro-ukrayinu-krayiny-baltiyyi-ta-yakuj-vplyv-na-cze-maye-rosijska-propaganda/> (дата звернення: 01.10.2024).
42. Литовський сейм заспівав гімн України у роковини вторгнення. URL: https://24tv.ua/litovskiy-seym-zaspivav-gimn-ukrayini-rokovini-vtorgnennya_n2262138 (дата звернення: 05.08.2024).

43. Майбутнє іміджу України. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2007/11/5/3313557/> (дата звернення: 16.10.2024).
44. Матеріальна та нематеріальна культурна спадщина. URL: <https://via-regia.org.ua/materialna-ta-nematerialna-kulturna-spadshhyna/> (дата звернення: 12.08.2024).
45. Ми – родина. URL: <http://www.rodynaklaipeda.lt/index.php/uk/about-us> (дата звернення: 12.08.2024).
46. Митці України та Латвії спільно провели культурний проєкт «Ukraine. Residence of Freedom». URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3754976-mitci-ukraini-ta-latvii-spilno-proveli-kulturnij-proekt-ukraine-residence-of-freedom.html> (дата звернення: 13.10.2024).
47. Міністерство закордонних справ України. Спільна заява міністрів закордонних справ України та Литви. URL : <https://mfa.gov.ua/news/spilna-zayava-ministriv-zakordonnih-sprav-ukrayini-ta-litvi> (дата звернення: 10.08.2024).
48. На війні в Україні загинув перший естонець. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2023/03/10/7157719/> (дата звернення: 10.08.2024).
49. Осмолівська А. Чинники формування образу країни на міжнародній арені. Політичне життя. 2-ге вид. 2018. С. 80–85.
50. Особливості російської пропаганди в Латвії та Литві. URL: <https://filter.mkip.gov.ua/propaganda-v-latviyi-ta-lytvi/> (дата звернення: 10.10.2024).
51. Очільники Міністерств Естонії, Латвії та Литви запропонували освітні можливості для дітей та молоді з України. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/ochilniki-ministerstv-estoniyi-latviyi-ta-litvi-zaproponovali-osvitni-mozhливosti-dlya-ditej-ta-molodi-z-ukrayini> (дата звернення: 25.09.2024).

52. Пашукова Т. Імідж України і Росії в умовах політичних змін. Соціальна психологія. 2005. №5. С. 3-15.
53. Північний фронт: Російська пропаганда проти держав Балтії. URL: <https://www.istpravda.com.ua/articles/2023/10/20/163257/> (дата звернення: 22.10.2024).
54. Політичний імідж держави: структурні та комунікаційні компоненти феномену. URL: <https://veche.kiev.ua/journal/1738/> (дата звернення: 15.07.2024).
55. Понад 80% російського населення в Литві негативно ставляться до Росії. URL: <https://hromadske.ua/posts/ponad-80-rosijskomovnih-litovciv-negativno-stavlyatsya-do-rosiyi-opituvannya> (дата звернення: 15.08.2024).
56. Попри скандальні заяви Орбана, 90% угорців підтримують українців. URL: <https://www.unian.ua/world/popri-skandalni-zayavi-orbana-90-ugorciv-pidtrimuyut-ukrajinciv-12283137.html> (дата звернення: 05.10.2024).
57. Посольство Естонії. Київ. Спільна заява Президента Естонської Республіки Аalara Каріса та Президента України Володимира Зеленського. URL: <https://kyiv.mfa.ee/2022/02/splna-zajava-prezidenta-jestonskoji-respubliki-alara-karsa-ta-prezidenta-ukrajini-volodimira-zelenskogo/> (дата звернення: 16.07.2024).
58. Посольство України в Естонській Республіці. 2-4 серпня 2022 року Міністр закордонних справ Естонії Урмас Рейнсалу здійснив робочий візит до України. URL : <https://estonia.mfa.gov.ua/news/2-4-serpnya-2022-roku-ministr-zakordonnih-sprav-estoniyi-urmas-rejnsalu-zdijsniv-robochij-vizit-do-ukrayini> (дата звернення: 15.07.2024).
59. Президент Естонії Алар Каріс прибув до України. URL: <https://prm.ua/prezydent-estonii-alar-karis-prybuв-do-ukrainy/> (дата звернення: 17.09.2024).
60. Президент Литви прибув до Києва. URL: <https://suspilne.media/556691-prezident-litvi-pribuv-do-kieva/> (дата звернення: 17.09.2024).

61. Президенти Литви та Польщі несподівано приїхали до Львова. URL : <https://www.eurointegration.com.ua/news/2023/01/11/7153961/> (дата звернення: 10.09.2024).
62. Президенти Литви та Польщі у Києві: з Зеленським узгодили позиції напередодні саміту НАТО. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-lytva-polshcha-nato-kyyiv/32481036.html> (дата звернення: 01.10.2024).
63. Президенти України і Латвії підписали спільну декларацію. URL : https://lb.ua/news/2023/03/03/547797_prezidenti_ukraini_i_latvii.html (дата звернення: 15.08.2024).
64. Прем'єр-міністерка Естонії прибула в Україну і зустрілася з Зеленським. URL: <https://suspilne.media/455214-premer-ministerka-estonii-pribula-v-ukrainu-i-zustrilasa-z-zelenskim/> (дата звернення: 29.08.2024).
65. Прем'єрка Естонії приїхала в Житомир. URL : <https://www.eurointegration.com.ua/news/2023/04/24/7160435/> (дата звернення: 15.08.2024).
66. Про проведення освітньої програми «StarterNetwork». URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/news/About-the-StarterNetwork-educational-program.htm> (дата звернення: 17.09.2024).
67. Рада дозволила іноземцям служити у ЗСУ. URL: https://lb.ua/news/2015/10/06/317783_rada_razreshila_inostrantsam_sluzhit.html (дата звернення: 27.07.2024).
68. Ромат Є. Використання інструментів брендингу територій на міжнародному рівні. URL: https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/37035/Білявська%20Ромат_CPM.pdf (дата звернення: 15.07.2024).
69. Росія торік витратила на пропаганду у медіа \$1,9 мільярда. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3711327-rosia-torik-vitratila-na-propagandu-u-media-19-milarda.html> (дата звернення: 05.09.2024).

70. Савон К. Міжнародний імідж України: сучасний стан та перспективи розвитку. URL: http://app.nuoua.od.ua/archive/64_2019/14.pdf (дата звернення: 15.09.2024).

71. Світ про Україну: як за 9 місяців війни змінилась репутація нашої держави. URL: <https://podrobnosti.ua/2462882-svt-pro-ukranu-jak-za-9-msjatsv-vjni-zmnilas-reputatsja-nasho-derzhavi.html> (дата звернення: 17.07.2024).

72. Семченко О. Імідж держави як об'єкт дослідження і категорія сучасної політичної науки. URL: <https://textbook.com.ua/politologiya/1473452005/s-2> (дата звернення: 16.08.2024).

73. Системний підхід. URL: http://lib-net.com/content/11015_Sistemnii_pidhid.html (дата звернення: 10.07.2023).

74. Скільки відсотків литовців активно підтримують Україну?. URL: <https://reinform.com.ua/27929/skilky-vidsotkiv-lytovcziv-aktyvno-pidtrymuuyut-ukrayinu/> (дата звернення: 16.09.2024).

75. Слісаренко, І. Ю. Паблік рилейшнз у системі комунікації та управління. К.: МАУП, 2001. 104 с.

76. Спорт під час війни. Українські спортсмени в Латвії. URL: <https://lr4.lsm.lv/lv/raksts/mes-ukrainai/sport-pd-chas-vyni.-ukransk-sportsmeni-v-latv.a166369/> (дата звернення: 25.07.2024).

77. Стан корупції в Україні 2023: сприйняття, досвід, ставлення. URL: <https://engage.org.ua/stan-koruptsii-v-ukraini-2023-spryjniattia-dosvid-stavlennia/> (дата звернення: 11.09.2024).

78. Стартував естонсько-український проєкт uart'n'business. URL: <https://ucci.org.ua/press-center/regional-chambers-news/startuvav-estonsko-ukrayinskii-proiekt-uartn-business> (дата звернення: 10.09.2024).

79. Стартував міжнародний культурний проєкт UREHERIT збереження архітектурної спадщини України. URL: <https://interfax.com.ua/news/general/930823.html> (дата звернення: 05.10.2024).

80. Стопами Путіна. Як Угорщина перетворюється на другу Росію. URL: <https://glavcom.ua/columns/olexandrmoly/stopami-putina-jak-uhorshchina-peretvorjuetsja-na-druhu-rosiju-923392.html> (дата звернення: 15.09.2024).

81. Топ-5 досягнень українського спорту за рік війни. URL: <https://setantasports.com/uk/news/top-5-dosiahmen-ukraine-sportu-za-rik-viiny/> (дата звернення: 14.07.2024).

82. Торговельно-економічне співробітництво між Україною та Латвією. Посольство України в Латвійській Республіці. URL: [https://latvia.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/82-ukrainelatvia-trade-and-economic-cooperation\\$](https://latvia.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/82-ukrainelatvia-trade-and-economic-cooperation$) (дата звернення: 02.07.2024).

83. Торговельно-економічне та інвестиційне співробітництво між Україною та Литовською Республікою. URL: <https://lithuania.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/3542-stan-torgovelyno-jekonomichnih-vidnosin/3546-trade-and-investment> (дата звернення: 02.07.2024).

84. Торговельно-економічне та інвестиційне співробітництво України з Естонською Республікою. URL: <https://estonia.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/106-torgovelyno-jekonomichne-spivrobitnictvo/torgovelyno-ekonomichne-ta-investicijne-spivrobitnictvo-ukrayini-z-estonskoyu-respublikoyu> (дата звернення: 02.07.2024).

85. У Києві на Софійській площі нагородили бійців. Як це було – фоторепортаж. URL: <https://suspilne.media/557853-u-kievi-na-sofijskij-plosi-nagorodili-bijciv-ak-ce-bulo-fotoreportaz/> (дата звернення: 02.10.2024).

86. У Латвії зафіксували рекордний рівень негативного ставлення жителів країни до Росії. URL: <https://detector.media/infospace/article/217875/2023-10-10-u-latvii-zafiksuvaly-rekordnyy-riven-negatyvnogo-stavlennya-zhyteliv-krainy-do-rosii/> (дата звернення: 15.10.2024).

87. У Латвії зросла кількість громадян, які підтримують Україну в боротьбі проти РФ. URL:

https://lb.ua/world/2023/02/04/544829_latvii_zrosla_kilkist_gromadyan.html (дата звернення: 29.09.2024).

88. У Латвії зросла кількість громадян, які підтримують Україну в боротьбі проти агресії РФ. URL: <https://zn.ua/ukr/WORLD/u-latviji-zrosla-kilkist-hromadjan-jaki-pidtrimujut-ukrajinu-v-borotbi-proti-ahresiji-rf-opituvannja.html> (дата звернення: 14.07.2024).

89. У МЗС розповіли, скільки витрачає Україна на створення іміджу за кордоном. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2016/02/09/novyna/polityka/u-mzs-rozpovily-skilky-vytrachaye-ukrayina-na-stvorennja-imidzhu-za-kordonom> (дата звернення: 16.08.2024).

90. Україна домовилися з Естонією про спільний проект з розвитку інклюзивної освіти. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/novyny/ukrayina-domovylysya-z-estoniyeyu-pro-spilnyy-proekt-z-rozvytku-inklyuzyvnoyi-osvity> (дата звернення: 25.09.2024).

91. Україна і Латвія підписали угоду про спільну протидію корупції. URL: <https://hromadske.ua/posts/ukraina-i-latviia-pidpysaly-uhodu-pro-spilnu-protydiiu-koruptsii> (дата звернення: 11.10.2024).

92. Україна та Литва співпрацюватимуть у сфері діджиталізації культурної спадщини. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3730011-ukraina-ta-litva-spivpracuvatimut-u-sferi-didzitalizacii-kulturnoi-spadsini.html> (дата звернення: 15.10.2024).

93. Українська дипломатична енциклопедія : у 2-х т. / редкол.: Л. В. Губерський (голова) та ін. К. : Знання України, 2004. Т. 2. 812 с.

94. Український інститут. URL: <https://ui.org.ua/mission/> (дата звернення: 14.09.2024).

95. Український культурний фонд. URL: <https://ucf.in.ua/p/about> (дата звернення: 14.09.2024).

96. Український центр захисту трудових прав. URL: <https://centr-zahistu.lt/> (дата звернення: 14.09.2024).

97. Українці Литви. URL: <https://lithuania.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/4883-ukrainian-communities-in-lt> (дата звернення: 23.08.2024).
98. Хазратова Н.В. Структурна модель образу держави. Психологічні перспективи. – 2001. – Вип. 1. С. 26–36.
99. Чала Ю. формування національного бренду України в контексті інтеграції до світової економічної спільноти. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/63169/1/natbrand.pdf> (дата звернення: 02.07.2024).
100. Чечель О. Формування іміджу держави на міжнародній арені. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/10_2016/20.pdf (дата звернення: 02.07.2024).
101. Школа майбутнього для України: у Вільнюсі стартує спільний проєкт агентства відновлення та уряду Литви. URL: <https://restoration.gov.ua/press/news/57455.html> (дата звернення: 15.10.2024).
102. Що таке публічна дипломатія і чому МЗС створило стратегію її розвитку. URL: <https://suspilne.media/117614-so-take-publicna-diplomatia-i-comu-mzs-stvorilo-strategiu-ii-rozvitku-poasnue-ekspertka/> (дата звернення: 01.07.2024).
103. Anholt Editorial – Nation Brand as Context and Reputation. URL: https://www.academia.edu/40069201/1_3_Anholt_Editorial_Nation_Brand_as_Context_and_Reputation (дата звернення: 02.07.2024).
104. Biletska O. Culture as a nation branding tool within the international interaction system. URL: https://www.researchgate.net/publication/353027092_culture_as_a_nation_branding_tool_within_the_international_interaction_system (дата звернення: 02.07.2024).
105. Country branding explained: what it means and why it matters. Research insights. URL: <https://placebrandobserver.com/country-branding-explained/> (дата звернення: 03.07.2024).

106. Diaspora and Foreign Policy: A Global Perspective. URL: <https://www.arcjournals.org/pdfs/ijps/v6-i4/2.pdf> (дата звернення: 06.08.2023)
107. Estonia is the country that provided the largest amount of military aid to Ukraine. URL: <https://dia.dp.gov.ua/en/estonia-is-the-country-that-provided-the-largest-amount-of-military-aid-to-ukraine/> (дата звернення: 22.07.2023)
108. Estonia's Aid to Ukraine. URL: <https://vm.ee/en/estonias-aid-ukraine> (дата звернення: 22.07.2024).
109. How Institutions Use Historical Research Methods to Provide Historical Perspectives. URL: <https://online.norwich.edu/how-institutions-use-historical-research-methods-provide-historical-perspectives> (дата звернення: 02.07.2023)
110. Inductive VS Deductive Reasoning – The Meaning of Induction and Deduction, with Argument Examples. URL: <https://www.freecodecamp.org/news/inductive-vs-deductive-reasoning/> (дата звернення: 03.07.2024).
111. Kliuchnyk R. Naturaland socio-cultural factors in country image formation. Journal of modern economic research. P. 19–27. URL: <http://ir.duan.edu.ua/bitstream/123456789/3017/1/14-Article%20Text44-2-10-20200201.pdf> (дата звернення: 19.07.2024).
112. Lithuanian fighting in Ukraine: ‘When you have big heart and small mind, you don’t realise what death is’. URL : <https://www.lrt.lt/en/news-in-english/19/1802532/lithuanian-fighting-in-ukraine-when-you-have-big-heart-and-small-mind-you-don-t-realise-what-death-is> (дата звернення: 16.07.2024).
113. Lithuanian president presents highest state decoration to Zelensky. LRT.lt. URL: <https://www.lrt.lt/en/news-in-english/19/1748154/lithuanian-president-presents-highest-state-decoration-to-zelensky> (дата звернення: 26.08.2024).
114. Meet the Foreign Volunteers Risking Their Lives to Defend Ukraine – and Europe. URL : <https://time.com/6155670/foreign-fighters-ukraine-europe/> (дата звернення: 20.08.2024).

115. Non-governmental organizations of the Ukrainian diaspora in Estonia. URL: https://www.researchgate.net/publication/361780301_Non-governmental_organizations_of_the_Ukrainian_diaspora_in_Estonia (дата звернення: 15.07.2024).
116. Over 115,000 Ukrainian refugees entered Estonia since February. URL: <https://news.err.ee/1608792319/over-115-000-ukrainian-refugees-entered-estonia-since-february> (дата звернення: 16.07.2024).
117. Poland and the Baltic states are true friends of Ukraine and are always the first in supporting our state. URL: <https://www.president.gov.ua/en/news/polsha-ta-krayini-baltiyyi-ye-spravzhnimi-druzyami-ukrayini-j-74313> (дата звернення: 15.08.2024).
118. Saliu H. International image of the country through strategic communication, case of Kosovo. URL: https://www.researchgate.net/publication/313114142_International_Image_of_the_Country_through_Strategic_Communication_Case_of_Kosovo (дата звернення: 11.07.2024).
119. Solutions to win: Ukrainian community in Latvia starts producing flags to mark areas of demining. URL: <https://rubryka.com/en/2023/07/25/rishennya-dlya-peremogy-u-latviyi-diasporna-organizatsiya-vygotovlyaye-praportsi-neobhidni-dlya-rozminuvannya-ukrayiny/> (дата звернення: 21.09.2024).
120. Statistical Analysis. URL: <https://www.wallstreetmojo.com/statistical-analysis/> (дата звернення: 02.07.2024).
121. Survey shows Lithuanians have abysmal opinion of Russia, favour Poland and Germany. URL: <https://www.lrt.lt/en/news-in-english/19/1856830/survey-shows-lithuanians-have-abysmal-opinion-of-russia-favour-poland-and-germany> (дата звернення: 01.10.2024).
122. The Latest in a Long Line: Ukraine's International Legion and a History of Foreign Fighters. URL: <https://hir.harvard.edu/the-latest-in-a-long-line-ukraines-international-legion-and-a-history-of-foreign-fighters/> (дата звернення: 16.07.2023)

123. We are all on the front lines now: Baltic states' solidarity with Ukraine.
URL: <https://ukrainian-studies.ca/2022/05/13/we-are-all-on-the-front-lines-now-baltic-states-solidarity-with-ukraine/> (дата звернення: 01.08.2024).
124. 12 Ways Sports Make a Positive Impact. URL: <https://bleacherreport.com/articles/2347988-12-ways-sports-make-a-positiveimpact> (дата звернення: 29.07.2024).
125. 30 років Незалежності України – 30 перемог українського спорту.
URL: <https://suspilne.media/157887-30-rokiv-nezaleznosti-ukraini-30-peremog-ukrainskogo-sportu/> (дата звернення: 03.08.2024).
126. 31 символ незалежності: визначні місця України, від яких перехоплює дух. URL: <https://elle.ua/stil-zhizni/puteshestviya/31-simvol-nezalezhnosti-naykrasivishi-miscya-ukraini/> (дата звернення: 03.08.2024).